

Analýza současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva

Jan Horký

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jan Horký
Osobní číslo: L12333
Studijní program: B2825 Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Ochrana obyvatelstva
Forma studia: prezenční

Téma práce: Analýza současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva

Zásady pro vypracování:

1. Analyzujte dostupné právní úpravy preventivně výchovné činnosti.
2. Používané metody, formy a prostředky preventivně výchovné činnosti.
3. Dotazníkové šetření, následné zpracování a analýza dat v oblasti týkající se preventivně výchovné činnosti.
4. Navrhněte změny v preventivně výchovné činnosti na základě provedeného dotazníkového šetření.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] MARTÍNEK, Bohumír, Petr LINHART, a kol. MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Ochrana člověka za mimořádných událostí: Příručka pro učitele základních a středních škol. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p.o., 2003, 120 str. ISBN 80-86640-08-6.

[2] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ a Libor FOLWARCZNY. Ochrana obyvatelstva. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013, 177 s. ISBN 978-80-7385-134-7.

[3] Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. MV-GR HZS ČR, Praha 2013. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **6. února 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **16. května 2015**

V Uherském Hradišti dne 20. února 2015

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.
děkan

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti 4. 5. 2015

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva. Cílem bakalářské práce je popis úrovně výchovy a vzdělávání na základních školách. V teoretické části jsou definovány základní pojmy a legislativa týkající se ochrany obyvatelstva. Dále se teoretická část zabývá současným systémem výchovy a vzdělávání na základních školách. Praktickou část tvoří dotazníkový průzkum, který se týká problematiky úrovně znalostí žáků. Z dotazníkového šetření jsou vyvozeny závěry a návrhy.

Klíčová slova:

systém vzdělávání, vzdělávání v ochraně obyvatelstva, dotazníkové šetření, preventivně výchovná činnost, škola

ABSTRACT

This bachelor thesis is focused on analysis of the current system of education in the population protection. The aim of this thesis is the description of the level in upbringing and the education process in primary schools. The theoretical part defines the basic terms and legislation related to the protection of the population. The theoretical part then deals with the current system of upbringing and education in primary schools. The practical part consists of a questionnaire survey, which concerns the issues regarding the level of student knowledge. Conclusions and suggestions are then drawn from examining the questionnaire responses.

Keywords:

education system, education in the protection of the population, questionnaire investigation, preventive education activity, school

Zejména bych rád poděkoval svému vedoucímu práce Prof. Ing. Dušanu Vičarovi, CSc. za odborné konzultace, poskytnuté cenné rady a poznatky, které mi pomohli při zpracování této bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat nejbližší rodině, která mě podporovala po celou dobu studia i při tvorbě bakalářské práce. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat za podporu přátelům.

„Má-li se člověk stát člověkem, musí se vzdělat.“

Jan Amos Komenský

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
1.1 MIMORÁDNÁ UDÁLOST.....	12
1.2 KRIZOVÉ STAVY	12
1.3 KRIZOVÁ SITUACE	12
1.4 STUPNĚ POVODŇOVÉ AKTIVITY	13
1.5 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	13
1.5.1 Složky IZS.....	13
1.5.1.1 Základní složky IZS	13
1.5.1.2 Ostatní složky IZS.....	13
1.6 VAROVÁNÍ A VYROZUMĚNÍ	14
1.6.1 Varování.....	14
1.6.2 Vyrozumění.....	14
1.7 EVAKUACE	14
1.7.1 Evakuační zavazadlo.....	14
1.8 HAVÁRIE	14
1.9 ŽIVELNÍ POHROMY	15
1.10 PRVNÍ POMOC.....	15
2 PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY OBYVATELSTVA	16
2.1 ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	16
2.1.1 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.....	16
2.1.2 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.	16
2.2 KRIZOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	16
2.2.1 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů	16
2.2.2 Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů, (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů	17
2.2.3 Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů	17
2.2.4 Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.....	17
3 KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA	18
3.1 VÝCHOVA A VZDĚLÁNÍ.....	18
3.1.1 Současný systém výchovy a vzdělávání	19

3.1.1.1	Předškolní vzdělávání	19
3.1.1.2	Základní vzdělávání	19
3.1.1.3	Střední vzdělávání	19
3.1.1.4	Zahraniční spolupráce	20
3.2	STRATEGICKÉ CÍLE A PRIORITY OCHRANY OBYVATELSTVA DO ROKU 2030	20
3.3	STRATEGICKÉ PRIORITY OCHRANY OBYVATELSTVA	21
4	PŘEHLED ZMĚN V RVP	23
4.1	RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	23
4.1.1	Opatření ministerstva školství	23
4.1.2	RVP ZV	23
4.1.3	Vzdělávací obsah RVP ZV	24
4.1.4	Přehled změn v RVP ZV	26
4.1.5	Upravené RVP ZV s již zapracovanými změnami	26
4.1.5.1	Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět	26
4.1.5.2	Vzdělávací oblast Člověk a příroda	28
4.1.5.3	Vzdělávací oblast: Člověk a zdraví	30
5	VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ OBYVATELSTVA	31
5.1	VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ OBYVATELSTVA U HZS	31
5.1.1	Beseda s dětmi v mateřské škole	31
5.1.2	Beseda s dětmi v základní škole	32
5.1.3	Beseda se seniory	32
5.2	VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ OBYVATELSTVA POMOCÍ HUMANITÁRNÍ ORGANIZACE	33
5.2.1	Výuka první pomoci na ZŠ	33
6	ZÁSADY CHOVÁNÍ PŘI MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	35
6.1	ZÁSADY CHOVÁNÍ OBYVATELSTVA V PŘÍPADĚ MOŽNOSTI VZNIKU NEBO VZNIKU MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	35
6.1.1	Číslo tísňového volání	35
6.1.2	Jak volat na tísňovou linku?	36
6.2	ZÁSADY CHOVÁNÍ OBYVATELSTVA PŘI VAROVÁNÍ OBYVATELSTVA	36
6.2.1	Způsob a prostředky varování	36
6.2.2	Varovný signál	37
6.2.3	Verbální informace	37
6.2.4	Jak se zachovat v případě, když zazní varovný signál?	38
6.2.5	Obecné zásady chování obyvatelstva	39
6.3	EVAKUACE	39
6.3.1	Zásady pro opuštění bytu při nařízené evakuaci	39
6.3.2	Evakuační zavazadlo	40
6.3.2.1	Obsah evakuačního zavazadla	40
6.4	ZÁSADY CHOVÁNÍ PŘI HAVÁRII S ÚNIKEM NEBEZPEČNÝCH LÁTEK	41
6.4.1	Výskyt nebezpečných chemických látek	41
6.4.2	Znaky a projevy havárie s únikem nebezpečných látek	41
6.4.3	Ochrana před účinky nebezpečných látek	42
6.4.3.1	Ukrytí před účinky NL	43

6.4.4	Individuální ochrana.....	43
6.4.4.1	Prostředky improvizované ochrany osob	44
6.4.5	Označování nebezpečných látek v dopravě.....	45
6.5	ZÁSADY CHOVÁNÍ PŘI NALEZENÍ PODEZŘELÉHO ZAVAZADLA NEBO ZÁSILKY	46
6.6	ZÁSADY CHOVÁNÍ PŘI POŽÁRU	46
6.6.1	Předcházení požárům:	46
6.6.2	Jak se zachovat v případě požáru:	47
6.6.3	Hasicí přístroje	47
6.6.3.1	Vodní hasicí přístroj.....	47
6.6.3.2	Pěnový hasicí přístroj.....	48
6.6.3.3	Práškový hasicí přístroj.....	48
6.6.3.4	Sněhový hasicí přístroj.....	48
7	SHRnutí TEORETICKÉ ČÁSTI.....	49
8	CÍL A METODY PRÁCE	50
8.1.1	CÍL PRÁCE.....	50
8.1.2	METODIKA PRÁCE.....	50
8.1.2.1	Metodika dotazníkového šetření.....	51
8.1.3	Omezující podmínky práce	51
II	PRAKTICKÁ ČÁST	52
9	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	54
9.1	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ PRO PEDAGOGY	54
9.1.1	Charakteristika zkoumaného vzorku osob v dotazníkovém šetření.....	54
9.1.2	Výsledky dotazníkového šetření pro pedagogy.....	55
9.2	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ PRO ŽÁKY	56
9.2.1	Charakteristika zkoumaného vzorku osob v dotazníkovém šetření.....	56
9.2.2	Výsledky dotazníkového šetření.....	57
9.3	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	81
9.3.1	Doporučení vyplývající z výsledku dotazníkového šetření.....	82
	ZÁVĚR	83
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	84
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	87
	SEZNAM OBRÁZKŮ	88
	SEZNAM GRAFŮ	89
	SEZNAM PŘÍLOH.....	90

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je Analýza současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva. Důvod vybrání tohoto tématu je můj zájem o výchovu a vzdělávání obyvatelstva v oblasti preventivně výchovné činnosti. Díky studiu na střední a vysoké škole jsem měl možnost se touto problematikou hlouběji zabývat.

Bakalářská práce se skládá ze dvou základních částí, teoretické a praktické části. V úvodu teoretické části vysvětluji základní pojmy týkající se mé bakalářské práce a ochrany obyvatelstva. Dále se zabývám legislativou ochrany obyvatelstva, kde je rozebrána základní krizová legislativa. Zabývám se Konceptí ochrany obyvatelstva především z hlediska výchovy a vzdělávání. A také se zabývám se včleněním témat ochrany obyvatelstva do současného systému výchovy a vzdělávání, především žáků na základních školách. Následuje přehled změn týkajících se tohoto tématu v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. V teoretické části se také zabývám, jak probíhá výchova a vzdělávání obyvatelstva, které realizuje Hasičský záchranný sbor v obci s rozšířenou působností Jihlava a okolí. Výchova a vzdělávání žáků probíhá také pomocí humanitárních organizací. V závěru teoretické části se zabývám zásadami chováním při mimořádné události.

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na zásady chování při mimořádné události a první pomoci. Nejdříve formou dotazníku se zaměřuji na znalosti žáků v oblasti ochrana člověka za mimořádných událostí na vyšším stupni základních škol a na středních školách. Dotazníky jsou určeny pro žáky druhého stupně základní školy a žáky středních škol. Pro pedagogy byla připravena zkrácená verze dotazníku, která byla zaměřena hlavně na problematiku výuky chování za mimořádné události a první pomoci z pohledu učitele. Vyhodnocení dotazníkového šetření je formou zhodnocení znalostí žáků a možná doporučení jako podnět k zamyšlení především pro učitele na základních školách, který by měl vést k častějšímu začleňování výuky ochrany člověka za mimořádných událostí do průběhu vzdělávání.

Za cíl bakalářské práce považuji popis stavu úrovně výchovy a vzdělávání na základních školách pomocí dotazníkového šetření, které je v závěru bakalářské práce vyhodnoceno.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

V ochraně obyvatelstva lze nalézt několik pojmů, které je potřeba definovat.

Definováním těchto pojmů lze docílit lepšího porozumění problematice ochrany obyvatelstva.

1.1 Mimořádná událost

Škodlivé působení sil a jevů, které jsou zapříčiněny činností člověka, přírodními vlivy a haváriemi, ohrožujícími život, zdraví a majetek obyvatel. Ohrožuje životní prostředí. Při mimořádné události musí být provedeny záchranné a likvidační práce. [1]

1.2 Krizové stavy

V závislosti na vyhodnocení závažnosti a rozsahu mimořádné události je možné vyhlásit jednotlivé krizové stavy, které jsou ukotveny v legislativě. Vyhlášením jednotlivých krizových stavů se zvyšují pravomoci územně příslušných orgánů, v nichž je daný krizový stav vyhlášen, a vlády. [1]

Krizové stavy v české legislativě:

1. Stav nebezpečí
2. Nouzový stav
3. Stav ohrožení státu
4. Válečný stav

1.3 Krizová situace

„Krizová situace je mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav, stav ohrožení státu nebo stav válečný (tj. “krizové stavy”). Jedná se o takové stavy, kdy hrozící nebezpečí nelze odvrátit nebo způsobené následky odstranit běžnou činností správních orgánů a složek integrovaného záchranného systému.“ [1]

1.4 Stupně povodňové aktivity

Míra povodňové aktivity je určována vodními stavy a průtoky na jednotlivých vodních tocích. Konkrétní hodnoty povodňové aktivity jsou uvedeny v příslušném povodňovém plánu. Rozlišujeme tři stupně povodňové aktivity, kterými jsou stav bdělosti, stav pohotovosti a stav ohrožení. Ke každému povodňovému stupni jsou vázána určitá opatření, která se řídí vývojem povodňové situace. [6]

1.5 Integrovaný záchranný systém

„Pro účely zákona 239/2000 Sb. Zákon o integrovaném záchranném systému se rozumí integrovaným záchranným systémem koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.“ [7]

1.5.1 Složky IZS

Integrovaný záchranný systém se dělí na základní složky a ostatní složky integrovaného záchranného systému. Ostatní složky integrovaného záchranného systému plní plánovanou pomoc, která je na vyžádání, při záchranných a likvidačních pracích. [3]

1.5.1.1 Základní složky IZS

„Základními složkami integrovaného záchranného systému jsou Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen "hasičský záchranný sbor"), jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie České republiky.“ [7]

1.5.1.2 Ostatní složky IZS

„Ostatními složkami integrovaného záchranného systému jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.“ [7]

1.6 Varování a vyrozumění

„Pro zabezpečení varování a vyrozumění je na území ČR budován a provozován jednotný systém varování a vyrozumění. Odpovědnost za jeho technické, provozní a organizační zabezpečení má v souladu se zákonem o IZS Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.“ [2]

1.6.1 Varování

Varování obyvatelstva lze definovat jako souhrn technických a organizačních opatření, která zabezpečují včasné upozornění obyvatelstva na hrozící, případně již nastalou mimořádnou událost. Varování obyvatelstva mají na starosti orgány veřejné zprávy. [2]

1.6.2 Vyrozumění

Vyrozumění orgánů krizového řízení, právnických a podnikajících fyzických osob je souhrn technických a organizačních postupů, které zabezpečují včasné předání informací o hrozící, případně již nastalé mimořádné události. Vyrozumění probíhá podle havarijních a krizových plánů. [2]

1.7 Evakuace

Evakuace je možno chápat jako přemístění osob, zvířat nebo věcí z místa ohrožení mimořádná událostí do míst, kde nehrozí negativní dopady mimořádné události, a kde je možno zabezpečit adekvátně evakuované osoby, zvířata nebo věci. [2]

1.7.1 Evakuační zavazadlo

Evakuační zavazadlo se připravuje v případě, kdy je potřeba opustit místo bydliště v případě vzniku mimořádné události a pokud je nařízena evakuace obyvatel. [1]

1.8 Havárie

Havárií se dá označit mimořádná událost, která vznikla v souvislosti s nebezpečnými látkami, kde se jedná o užití, zpracování, výrobu, skladování a přepravu těchto látek, nebo v souvislosti s provozem technických zařízení a budov, kde se tyto látky vyskytují. Jedná se také o nakládání s nebezpečnými odpady. [3]

1.9 Živelní pohromy

Jedná se o druh mimořádné události, která vzniká v důsledku působení přírodních sil, kdy vznikají škody na majetku, přírodě, životě a zdraví obyvatel. Jedná se o děje, které probíhají uvnitř i vně planety a postihují pevninu, vodstvo i atmosféru. [1]

1.10 První pomoc

První pomoc je soubor jednoduchých opatření a úkonů, které směřují k omezení rozsahu a důsledku náhlého ohrožení člověka na zdraví a tím zmírňuje důsledky tohoto ohrožení. [5]

2 PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY OBYVATELSTVA

Ochrana obyvatelstva v ČR je zakotvena v právních předpisech. Právních norem, které se zabývají ochranou obyvatelstva nebo se přímo týkají ochrany obyvatelstva, je mnoho, z tohoto důvodu jsou vybrány jen nejdůležitější zákony, které se dotýkají bezpečnosti a ochrany člověka.

2.1 Základní právní úprava

2.1.1 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon popisuje zásady ústavního řízení a parlamentní rozhodnutí o vyhlášení válečného stavu, o vyslání ozbrojených sil ČR mimo území ČR a o pobytu ozbrojených sil na území ČR. [2]

2.1.2 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.

„Zákonem jsou specifikovány složky, které tvoří základ bezpečnostního systému ČR, přičemž jejich hlavní činnosti jsou zaměřené na obranu a ochranu. Těmito složkami jsou ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Dále je zde stanovena povinnost podílet se na zajišťování bezpečnosti ČR státním orgánům, orgánům územních samosprávných celků a právníkům a fyzickým osobám.“ [2]

2.2 Krizová právní úprava

2.2.1 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

V zákoně jsou vymezeny pojmy, které se týkají zejména ochrany obyvatelstva. Mezi ně patří civilní ochrana, mimořádná událost, integrovaný záchranný systém. V zákoně jsou také stanoveny složky integrovaného záchranného systému a jejich působnost. Dále je popsána působnost a pravomoc státních orgánů, územních samosprávných celků, práva a povinnosti právníků a fyzických osob při mimořádných událostech. Je zde specifikována činnost Hasičského záchranného sboru kraje. [2]

2.2.2 Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů, (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

V zákoně je vymezen pojem krizové situace a opatření, stav nebezpečí, orgány krizového řízení, bezpečnostní rada a krizový štáb. Dále je popsána způsobilost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace nevojenského charakteru. [2]

2.2.3 Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon definuje hospodářská opatření při krizových stavech, systém nouzového hospodářství a humanitární pomoc.

V zákoně je popsána působnost a pravomoci vlády, ústředních správních úřadů, České národní banky, krajských úřadů, obecních úřadů a orgánů územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na hospodářská opatření při krizových stavech. [2]

2.2.4 Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon hovoří o způsobu využití jaderné energie a ionizujícího záření. Zabývá se systémem ochrany osob a životního prostředí před nežádoucími účinky ionizujícího záření. Dále hovoří o bezpečném nakládání s radioaktivními odpady a blíže vymezuje havarijní plán při případné radiační nehodě nebo havárii. [2]

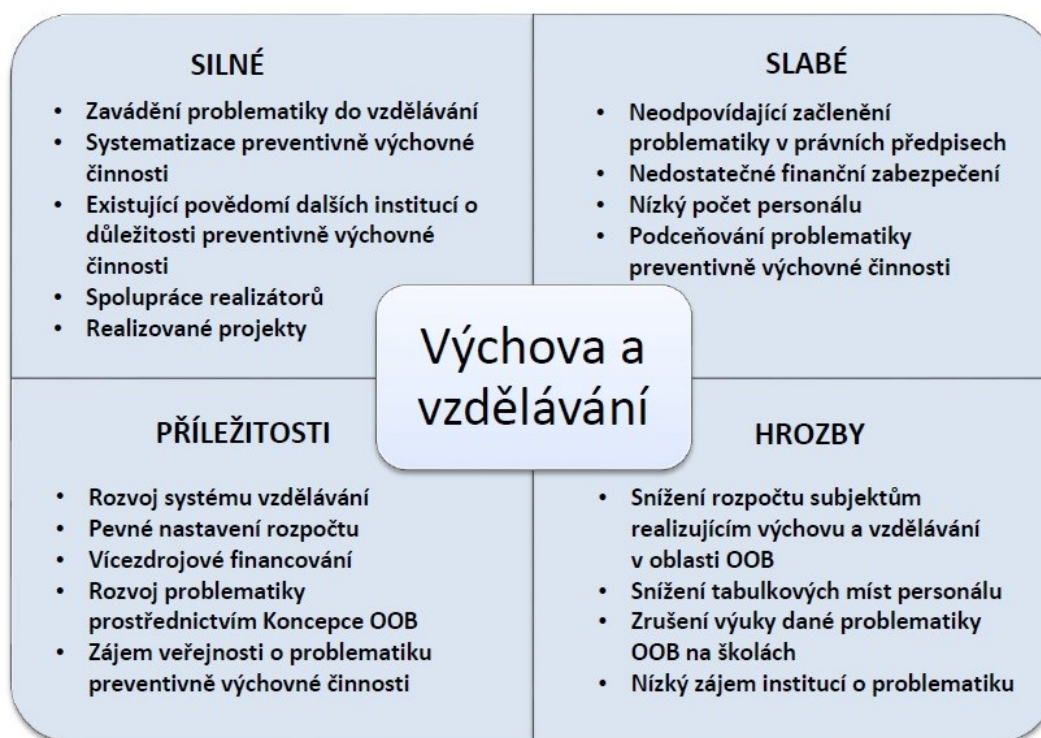
3 KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA

Koncepce se věnuje vyhodnocení stavu realizace činností a postupů příslušných orgánů, organizací složek, které jsou zapojeny do této koncepce a mají za cíl minimalizovat negativní dopady mimořádných událostí a krizových stavů.

Nejdůležitější částí dokumentu je obsah samotné Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Jsou zde obsaženy úkoly veřejné správy a podnikové sféry, občanů, právnických a fyzických osob včetně školní mládeže. Je zde plánování a řešení různých opatření pro ochranu obyvatelstva včetně materiálního a finančního zabezpečení. [2], [9]

3.1 Výchova a vzdělání

Témata ochrany obyvatelstva jsou začleněny do systému vzdělávání na školách. Na školní vzdělávání navazují činnosti složek IZS, které doplňují systém vzdělávání v této problematice. Je zapotřebí, aby vzrostla úroveň a pravidelnost výchovy a vzdělávání v mateřských, základních a středních školách, v oblasti ochrany obyvatelstva. [9]

Obrázek 1: SWOT analýza oblasti výchovy a vzdělávání [9]

3.1.1 Současný systém výchovy a vzdělávání

V současné době výchova a vzdělávání probíhá jako výchova a vzdělávání obyvatelstva tak vzdělávání odborníků.

Obyvatelé jsou vzděláváni v rámci vzdělávacího procesu podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Součástí rámcových vzdělávacích dokumentů pro předškolní, základní a střední vzdělávání je oblast ochrany člověka za mimořádných událostí. [9]

3.1.1.1 Předškolní vzdělávání

V předškolním vzdělávání chybí metodický materiál pro učitele, pomůcky pro výuku (malý výběr) a specifické kurzy pro učitele MŠ.

3.1.1.2 Základní vzdělávání

V základním vzdělávání byl v roce 2012 zpracován metodický materiál pro učitele „Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách.“ [9] Pro výuku jsou vytvořeny pomůcky a je zajištěno vzdělávání učitelů (kurzy HZS ČR, Národní institut dalšího vzdělávání, příprava na pedagogických fakultách).

3.1.1.3 Střední vzdělávání

Pro střední vzdělávání není vytvořen materiál pro učitele, chybí různé druhy pomůcek a pro učitele nejsou specifické kurzy. [9]

Obecně je problematika ochrany člověka za mimořádných událostí a krizových situací v RVP začleněna průřezově v několika vzdělávacích oblastech a oborech. [9]

„Vzdělávání odborníků, kteří se věnují výchově a vzdělávání obyvatelstva, v současné době probíhá po třech liniích:

- vzdělávání lektorů a dobrovolníků,
- vzdělávání učitelů,
- vzdělávání pracovníků, kteří se zabývají ochranou obyvatelstva a krizovým řízením.“ [9]

Pedagogické fakulty postupně začleňují do svých vzdělávacích oborů tematiku Ochrany člověka za mimořádných událostí, péči o zdraví a dopravní výchovu. (usnesení vlády dne 5. října 2011 č. 734). [9]

Kurzy pro lektory, dobrovolníky pořádají také HZS ČR

„Odborníci, kteří se profesně věnují činnostem v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení, získávají kvalifikaci na vysokých školách, které své vzdělávací programy tvoří v souladu se Společným minimem pro potřeby vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti (usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 3. července 2007 č. 32), nebo pak v kurzech odborné způsobilosti či v rámci celoživotního vzdělávání.“ [9]

V oblasti výchovy a vzdělávání týkající se této tematiky dochází často k odtržení teorie od praxe s výzkumem. Nedostatečná je zpětná vazba, která slouží k vyhodnocování úspěšnosti činností. Chybí medializace úspěšně realizovaných projektů (např. Vaše cesty k bezpečí, Hasík, Záchranný kruh) a využití zkušeností z těchto projektů. [9]

3.1.1.4 Zahraniční spolupráce

Je zapotřebí rozvíjet také podíl zahraniční spolupráce v oblasti výchovy a vzdělávání. Byl vyvinut systém vzdělávání formou grantů. Oblasti vzdělávání jsou prezentovány a řešeny na komitologickém Výboru pro civilní ochranu (CPC), na Training Policy Group (TGP) – poradní orgán Výboru pro civilní ochranu. Probíhá spolupráce s Evropskou komisí na přípravě a školení koordinátorů humanitární pomoci, na mezinárodních cvičeních, workshopech a projektech.

Další vzdělávání odborníků v oblasti ochrany obyvatelstva může probíhat zapojením do již existujících kurzů a tréninkových center EU a NATO. Např. tréninkové centrum CBRN pod záštitou Organizace pro zákaz chemických zbraní, kurzy v oblasti civilního nouzového plánování, které pořádá škola NATO v Oberammergau v Německu. [9]

3.2 Strategické cíle a priority ochrany obyvatelstva do roku 2030

Dne 14. 5. 2002 usnesením č. 295 Bezpečnostní rada státu schválila Harmonogram příprav a zpracování krizových plánů v Bezpečnostní strategii. Při zpracování se vycházelo z dalších materiálů. [9]

„Příklady strategických a koncepčních materiálů:

- Optimalizace současného bezpečnostního systému ČR (usnesení vlády ze dne 21. září 2005 č. 1214, ve znění usnesení vlády ze dne 9. ledna 2008 č. 7 a usnesení vlády ze dne 16. ledna 2013 č. 44)
- Aktualizace státní energetické koncepce ČR ze srpna 2012 (usnesení vlády ze dne 8. listopadu 2012 č. 803)
- Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (usnesení vlády ze dne 19. července 2012 č. 552)
- Koncepce environmentální bezpečnosti 2012 - 2015 s výhledem do roku 2020 (usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 18. června 2012 č. 10)
- Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 (usnesení vlády ze dne 25. února 2008 č. 165, ve znění usnesení vlády ze dne 1. prosince 2010 č. 859)
- Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR (usnesení vlády ze dne 11. ledna 2010 č. 37)
- Politika územního rozvoje ČR 2008 (usnesení vlády ze dne 20. července 2009 č. 929)
- Závěry analýzy bezpečnostního systému ČR (usnesení vlády ze dne 1. prosince 2004 č. 1203)“ [9]

3.3 Strategické priority ochrany obyvatelstva

Strategické cíle v oblasti ochrany obyvatelstva směřují k zajištění zlepšení systému ochrany člověka, zdraví a majetku občanů. K dosažení těchto cílů je zapotřebí zvýšit zapojení občanů, zvýšit schopnost sebeochrany, zlepšit výchovu, prevenci a přípravu na mimořádné události.

Širším zapojením občanů do vzdělávání se zmenšuje počet nepřipravených obyvatel, což může přispět ke snížení ztrát na životech a zdraví občanů, majetku a poškození životního prostředí. [9]

Cílem je vytvořit systém výchovy a vzdělávání, který prostoupí veřejnou správou, soukromým sektorem i samotným obyvatelstvem.

„Systém by se měl skládat z následujících úrovní:

- odborníci zabývající se ochranou obyvatelstva a krizovým řízením,
- učitelé vyučující danou problematiku na školách,
- lektoři realizující projekty preventivně výchovné činnosti,
- obyvatelstvo.“ [9]

Důležitá je i role občana, jenž ponese zodpovědnost vůči sobě, svému okolí a státu.

„Strategie do roku 2030

- vytvořit legislativní, administrativní, materiální a společenské podmínky pro kontinuální systém výchovy a vzdělávání obyvatelstva,
- zefektivnit a zkvalitnit vzdělávání odborníků v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení,
- systematizovat nabídku celoživotního vzdělávání v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí a krizových situací,
- stanovit podíl zapojení jednotlivých prvků veřejné správy do systému výchovy a vzdělávání obyvatelstva, včetně zvýšení aktivní účasti soukromých subjektů na samotné realizaci,
- podporovat projekty reagující na aktuální potřeby společnosti,
- stanovit podíl médií na výchově a vzdělávání.“ [9]

Cílem je zabezpečit takový systém ochrany obyvatelstva, který dokáže zareagovat na existující hrozby, těmto hrozbám předcházet, odvrátit je a minimalizovat vyplývající rizika.

Výchova a vzdělávání jsou v současné době s tematikou ochrany obyvatelstva provázány se systémem vzdělávání na školách. Tematika byla začleněna do rámcových vzdělávacích programů ZŠ, což umožňuje dlouhodobé, pravidelné a povinné vzdělávání žáků. [9]

4 PŘEHLED ZMĚN V RVP

Dne 28. 4. 2004 došlo ke schválení zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

4.1 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program spolu s projektem Národní program pro rozvoj vzdělávání tzv. Bílá kniha definuje školství v České republice. Národní program vzdělávání se zabývá vzděláváním celkově na státní úrovni. Rámcové vzdělávací programy vymezují jednotlivé etapy vzdělávání (předškolní, základní a střední vzdělávání) na úrovni školské. Školní úroveň pak vytváří školní vzdělávací programy, ve kterých si učitelé společně na každé škole vytvořili vlastní vzdělávací program. [4]

4.1.1 Opatření ministerstva školství

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydává Opatření ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se pozměnil Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, č.j. MSMT-22647/20013-210. Opatření nabylo účinnosti od 1. 9. 2013. Do RVP pro ZV byla začleněna témata bezpečnosti a ochrany obyvatelstva. Toto téma se stává důležitou součástí vzdělávání na základních školách. [4]

4.1.2 RVP ZV

- „Zahrnuje nové strategie vzdělávání, zdůrazňuje kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných dovedností v praktickém životě.
- Vychází z koncepce celoživotního učení.
- Formuluje očekávanou úroveň vzdělávání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání.
- Podporuje pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.
- Vymezuje vše, co je nezbytné v povinném základním vzdělávání.

- Podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, jeho vhodného propojování, předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, odlišných metod a forem výuky.“ [4]

4.1.3 Vzdělávací obsah RVP ZV

Vzdělávací obsah RVP ZV je brán jako prostředek pro osvojení očekávaných výstupů. Ty vytvářejí předpoklady k využívání získaných schopností a dovedností na úrovni klíčových kompetencí. Klíčové kompetence zahrnují vědomosti, dovednosti, postoje, hodnoty důležité pro celkový rozvoj osobnosti a uplatnění každého člena společnosti.

„Klíčové kompetence v etapě základního vzdělávání

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence občanské
- kompetence pracovní“ [4]

Vzdělávací obsah základního vzdělání je v RVP ZV rozdělen do vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním nebo více vzdělávacími obory. Vzdělávací obsah oborů je rozčleněn do vyučovacích předmětů.

Vzdělávací oblasti jsou tvořeny očekávanými výstupy a učivem.

Očekávané výstupy jsou prakticky zaměřené a využitelné v běžném životě. Předpokládají schopnosti využívat osvojené učivo v praktických situacích.

Učivo je chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů. Učivo je v RVP rozděleno do tematických okruhů. [4]

„Vzdělávací obsah základního vzdělávání:

Vzdělávací oblast:

- Jazyk a jazyková komunikace
- Matematika a její aplikace

- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět (pouze pro 1. stupeň základní školy)
- Člověk a společnost
- Člověk a příroda
- Umění a kultura
- Člověk a zdraví
- Člověk a svět práce“ [4]

„Vzdělávací obory:

- Český jazyk a literatura, Cizí jazyk
- Matematika a její aplikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Dějepis, Výchova k občanství
- Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis
- Hudební výchova, Výtvarná výchova
- Výchova ke zdraví, Tělesná výchova
- Člověk a jeho svět práce“ [4]

Další důležitou součástí jsou průřezová témata, která procházejí všemi vzdělávacími oblastmi a propojují vzdělávací obsahy jednotlivých oborů.

Průřezová témata RVP ZV řeší aktuální problémy současnosti. Každé téma přispívá opět k rozvoji osobnosti žáka. Obsah je rozpracován do tematických okruhů, které procházejí napříč všemi vzdělávacími oblastmi. [4]

„Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana

- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova“ [4]

4.1.4 Přehled změn v RVP ZV

Přehled změn v upraveném RVP ZV, které nabyly účinnosti od 1. 9. 2013 a týkají se témat bezpečnosti a ochrany obyvatelstva

- Ve vzdělávací oblasti ČLOVĚK A JEHO SVĚT je doplněna problematika zdraví, bezpečí a ochrany člověka za mimořádných událostí, dopravní výchovy a obrany státu.
- Ve vzdělávací oblasti ČLOVĚK A PŘÍRODA je doplněna problematika ochrany člověka za mimořádných událostí.
- Ve vzdělávací oblasti ČLOVĚK A ZDRAVÍ je doplněna problematika zdraví a bezpečí za běžných událostí a dopravní výchova. [4]

4.1.5 Upravené RVP ZV s již zapracovanými změnami

Témata bezpečnosti a ochrany obyvatelstva v upraveném RVP ZV s již zapracovanými změnami. [4]

4.1.5.1 Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět (pouze pro 1. stupeň ZŠ)

Vzdělávací obor: Člověk a jeho svět

Téma: Místo, kde žijeme

Očekávané výstupy:

„žák – rozliší v místě svého bydliště možná nebezpečí“ [4]

„Učivo:

- bezpečná cesta do školy, riziková místa a situace“ [4]

Téma: Rozmanitost přírody

Očekávané výstupy:

„žák – charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí, v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit“ [4]

„Učivo:

- riziko v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi, mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi“ [4]

Téma: Člověk a jeho zdraví

Očekávané výstupy:

„žák – rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času, uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných

– ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek

– uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista

– rozpozná život ohrožující zranění, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc“ [4]

„Učivo:

- osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek, bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky)

- přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku
- mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém“ [4]

4.1.5.2 Vzdělávací oblast Člověk a příroda

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda (pro 2. stupeň ZŠ)

Vzdělávací obor: Chemie

Téma: Pozorování, pokus a bezpečnost práce

Očekávané výstupy:

„**žák** – pracuje bezpečně s vybranými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovitost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými pracovat nesmí

– objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek“ [4]

„**Učivo:**

- zásady bezpečné práce – ve školní pracovně (laboratoři); v běžném životě
- nebezpečné látky a přípravky, varovné značky a jejich význam
- mimořádné události – havárie chemických provozů, únik nebezpečných látek“ [4]

Téma: Chemie a společnost

Očekávané výstupy:

„**žák** – aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe

– orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka“ [4]

„Učivo:

- chemický průmysl v ČR – výrobky, rizika v souvislosti s životním prostředím
- hořlaviny - význam tříd nebezpečnosti“ [4]

Vzdělávací obor: Přírodopis**Téma:** Biologie člověka**Očekávané výstupy:**

„**žák** – aplikuje první pomoc při poranění a jiném poškození těla“ [4]

„Učivo:

- nemoci, úrazy a prevence – závažná poranění a život ohrožující stavy, epidemie“ [4]

Téma: Neživá příroda**Očekávané výstupy:**

„**žák** – charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi“ [4]

„Učivo:

- mimořádné události způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi“ [4]

Vzdělávací obor: Zeměpis**Téma:** Terénní geografická výuka, praxe a aplikace**Očekávané výstupy:**

„žák – uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech“ [4]

„Učivo:

- ochrana člověka při ohrožení zdraví a života – živelní pohromy; opatření, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích“ [4]

4.1.5.3 Vzdělávací oblast: Člověk a zdraví

Vzdělávací oblast: Člověk a zdraví (pro 2. stupeň ZŠ)

Vzdělávací obor: Výchova ke zdraví

Téma: Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence

Očekávané výstupy:

„žák – projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí, v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc

– uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí“ [4]

„Učivo:

- sebeochrana a vzájemná pomoc v rizikových situacích a situacích ohrožení,
- dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví,
- rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu, postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti),
- ochrana člověka za mimořádných událostí, klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí.“ [4]

5 VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ OBYVATELSTVA

Výchova a vzdělávání obyvatelstva je zaměřena z pohledu složek integrovaného záchranného systému. Konkrétně z pohledu Hasičského záchranného sboru a humanitárních organizací v ORP Jihlava.

5.1 Výchova a vzdělávání obyvatelstva u HZS

Výchovu a vzdělávání obyvatelstva u HZS jsem zaměřil na ORP Jihlava.

- V ORP Jihlava probíhá výchova a vzdělávání nejčastěji pomocí přednášek a praktických ukázek pro obyvatelstvo. Dále vzdělávání probíhá pomocí školení starostů obcí, které je naplánováno po volbách starostů v místním regionu, aby byli proškoleni starostové pro dané volební období.
- Hasičský záchranný sbor se zabývá problematikou výchovy a vzdělávání na školách, především se jedná o mateřské školy a základní školy. Vzdělávání je také zaměřeno i na seniory.
- Mezi další činnosti HZS patří například dny otevřených dveří, účast na dnech s integrovaným záchranným systémem a exkurze na stanici HZS, kde probíhá základní seznámení s hrozbami v rámci daného regionu, seznámení se s fungováním příslušného HZS, prohlídka a ukázka funkcí vybavení na jednotlivých stanicích HZS v rámci ORP Jihlava. [10]

5.1.1 Beseda s dětmi v mateřské škole

Cílem je seznámit děti s možností vzniku mimořádné události (požár, dopravní nehoda), ve kterých se mohou samy ocitnout.

Dětem je předvedena výstroj hasičů. Formou diskuze se dozví o tom, jak může vzniknout požár a jak se mají chovat v případě vzniku požáru doma, ve školce nebo v přírodě. Jsou seznámeny s možností vzniku požáru, způsoby hašení a s tím, co dělat, když hoří. Je kladen důraz na to, že děti při hře nesmí manipulovat se sirkami, zapalovačem a svíčkou. Jsou správně informovány o tom, že mají zavolat dospělého, staršího sourozence, sousedy, paní učitelku a samy se nepouštět do hašení. [10]

Dětem je představena další práce hasiče. Jsou seznámeny s otázkami hasiče na zraněného při vyprošťování u dopravní nehody. Dále se dozví, jak správně umožnit průjezd hasičských vozidel k zásahu.

Celá diskuze je doplněna o praktické ukázky tak, aby se děti co nejvíce zapojily a seznámily s danou problematikou. Vše probíhá formou krátkých informací odpovídajících věku dětí 3-6 let. [10]

5.1.2 Beseda s dětmi v základní škole

Cílem je seznámit děti s prací hasiče, s možnostmi vzniku požáru a jiné mimořádné události s důrazem na místní rizika. Dozví se tam, jak se při těchto událostech chovat a komunikovat ze složkami IZS.

Dětem je vysvětlen pojem IZS, KOPIS, organizace požární ochrany – druhy jednotek HZS. Jsou seznámeni se základními úkoly HZS, mezi které patří hašení požárů, záchrana osob, zvířat, dopravní nehody, likvidace následků živelních pohrom, ekologických havárií, zásady u rozšíření nebezpečných látek, technická pomoc.

Zdůrazňuje se znalost čísel tísňového volání, zásady správného telefonování, ohlášení události a rozlišení při jaké události, kterou složku IZS volat.

Děti se dozví o možnostech vzniku požáru, a jak se mají správně při požáru zachovat. Co jsou to únikové východy, požární evakuační plány, druhy hašení ohně a co je to hydrant.

Děti jsou dále poučeny o pravidlech chování účastníka silničního provozu, s varováním obyvatelstva při mimořádné události, s přípravou evakuačního zavazadla a improvizovanou ochranou.

Vše je doplněno praktickými ukázkami, např. ukázka a zkouška zásahového obleku, praktická ukázka požáru oleje a jeho hašení, zvukové ukázky sirén, ukázka obsahu evakuačního zavazadla atd. [10]

5.1.3 Beseda se seniory

Cílem je seznámit seniory s prací hasičů. Upozornit na možnosti vzniku požáru a jiné mimořádné události s důrazem na místní rizika. [10]

Senioři se dozvědí o tom, jak správně reagovat při požáru, dopravní nehodě, při úniku nebezpečných látek. Jsou jim připomenuta čísla na linky tísňového volání HZS, ZZS, PČR a Městská policie (dále jen MěP) a je zdůrazněno, při jaké události, kterou složku volat.

Při varování obyvatelstva pomocí zvukové ukázky rozlišují jednotlivé tóny sirén, jsou seznámeni s jejich významem, a co mají dělat, když zazní siréna.

Seniorům jsou předány užitečné odkazy pro další informace, např. internetové stránky HZS KV, asociace Záchranný kruh. [10]

5.2 Výchova a vzdělávání obyvatelstva pomocí humanitární organizace

V rámci programu Kraje Vysočina se na výuce první pomoci na ZŠ v ORP Jihlava podílí humanitární organizace Český červený kříž, oblastní spolek Jihlava. [11]

5.2.1 Výuka první pomoci na ZŠ

Výuka je v podobě přednášek s praktickými ukázkami žákům, kde si sami žáci mohou vyzkoušet první pomoc, při praktických cvičeních, která jsou doplněná teoretickými podklady. Je probírána pouze nejn nutnější teorie, spíše vedeno zábavnou formou přiměřenou k věku žáků. Při určitých specifických typech zranění je kladen důraz spíše na improvizaci při nácviu, aby se modelová situace co nejlépe přiblížila případné reálné situaci.

Přednášky trvají celkem sedm hodin a tři hodiny jsou věnovány ZZS, kde jsou praktické ukázky techniky ZZS a teoretická výuka. Výuka probíhá u základních škol v Kraji Vysočina a je zaměřena na žáky osmých ročníků. Celá výuka je vedena spíše po praktické stránce a je doprovázena modelovými situacemi a praktickými ukázkami první pomoci, kdy žáci zkouší první pomoc při modelových situacích.

Jednotlivé přednášky jsou rozčleněny do sedmi tematických okruhů, v průběhu kterých se žáci zabývají zejména např. všeobecnou první pomocí, jak postupovat při úrazu, obsahem lékárničky, kde najdou lékárničku a jak z ní použít jednotlivé věci. Dále se jedná o seznámení se se složkami IZS a čísly tísňového volání, kdy je kladen důraz na postup při zavolání na linku tísňového volání.

Praktické ukázky se skládají zejména z nácviu kardiopulmonální resuscitace, kde si žáci zkouší postup při resuscitaci, resuscitaci mohou vyzkoušet i na modelu dítěte. Jako další

modelovou situaci lze např. uvést situaci, kdy je nasimulováno krvácení, kde žák musí správně ošetřit krvácení a zavolat na linku tísňového volání.

Po absolvování všech přednášek, dostanou žáci na vyplnění kontrolní test znalostí a je jim nasimulováno zranění a oni jsou vyzváni, aby provedli vhodné ošetření. Na závěr všichni žáci dostanou příručku první pomoci, kde jsou základní témata zabývající se první pomocí a dále dostanou vizitku, na které jsou čísla tísňového volání. [11]

Témata přednášek:

1. Úvodní část – význam a účel výuky 1. pomoci, oblasti vzniku úrazů a nejčastější úrazy, vyšetření poraněného, organizace integrovaného záchranného systému, tel. č. 150, 155, 158, 112, jak hlásit úraz, komunikace s dispečinkem, trestní zákon, vybavení autolékárničky	1 hod.
2. Kardiopulmonální resuscitace	2 hod.
3. První pomoc při krvácení, druhy obvaz. materiálu, technika obvazů	1 hod.
4. První pomoc při zlomeninách, poraněních hlavy a páteře	1 hod.
5. První pomoc při poranění teplem a chladem, intoxikace	1 hod.
6. Modelové situace, závěrečný test	1 hod.
7. Sanitní vozidlo ZZS, spolupráce se záchranáři, postup při hromadném neštěstí - pomoc při poranění tlakovou vlnou, zavalení, povodních apod.	3 hod.
	Celkem 10 hod.

Obrázek 2: ČČK témata přednášek se žáky na ZŠ [11]

6 ZÁSADY CHOVÁNÍ PŘI MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

Ovládnutí základních zásad chování při mimořádné události je klíčové k výchově a výuce obyvatelstva. Jednotlivé zásady slouží jako návod „jak se chovat“ při určité mimořádné události a jak postupovat, aby se mohlo obyvatelstvo lépe chránit pro případ mimořádné události do příjezdu složek IZS, nebo aby bylo obyvatelstvo připraveno na lepší spolupráci se složkami IZS.

6.1 Zásady chování obyvatelstva v případě možnosti vzniku nebo vzniku mimořádné události

Pokud se ocitneme v situaci, kdy je ohrožen život, zdraví a majetek obyvatelstva nebo je ohroženo životní prostředí, je třeba bez meškání přivolat odbornou pomoc. [1]

6.1.1 Čísla tísňového volání

Čísla tísňového volání slouží jako bezplatné telefonní linky pro přivolání pomoci obyvatelstvu.

Základní čísla tísňového volání v ČR:

112 – Jednotné evropské číslo tísňového volání.

- Slouží jako číslo tísňového volání při rozsáhlejších mimořádných událostech.
- Usnadňuje volání cizincům z důvodu větší jazykové vybavenosti operátorů, než na jiných číslech tísňového volání.
- Číslo lze použít ve státech EU.
- V případě potřeby umožňuje lokalizaci volajícího.

150 – Hasičský záchranný sbor

155 – Zdravotnická záchranná služba

158 – Policie České republiky

156 – Městská policie (na území obce) [16]

6.1.2 Jak volat na tísňovou linku?

Po vytočení čísla tísňového volání a dovolání se na linku tísňového volání je třeba sdělit následující informace:

- Co se stalo.
- Kde se to stalo.
- Sdělit své jméno a příjmení.
- Sdělit odkud voláte.
- Pokud je potřeba sdělit další informace, tak si je po volajícím vyžádá operátor na lince tísňového volání. [16]

Další zásady volání na linku tísňového volání, které by měl volající dodržet:

- Pokud možno je potřeba zachovat rozvahu a klid v kritických situacích.
- Hovor by měl být co nejstručnější a výstižný.
- Volající by se měl snažit mluvit nahlas a plynule.
- Důležité je v případě potřeby zavolat na jakoukoliv linku tísňového volání, pokud nevím, jaké číslo bychom měli volat v dané situaci. V rámci IZS může být volající přepojen na jinou linku tísňového volání. [10]

6.2 Zásady chování obyvatelstva při varování obyvatelstva

Varování obyvatelstva zajišťují HZS krajů a obecní úřady. Základní zásadou je, že obyvatelstvo by mělo poslouchat pokyny od složek IZS a řídit se jimi.

6.2.1 Způsob a prostředky varování

Mezi základní způsoby varování obyvatelstva patří koncové prvky varování. Jedná se o zařízení, ze kterých je možno odvysílat varovný signál nebo krátkou tísňovou informaci pro obyvatelstvo. Mezi tato zařízení patří elektrické rotační sirény, elektrické sirény a místní informační systémy (např. obecní rozhlas). [18]

K varování obyvatelstva a předání tísňové informace může být využito i jiných prostředků:

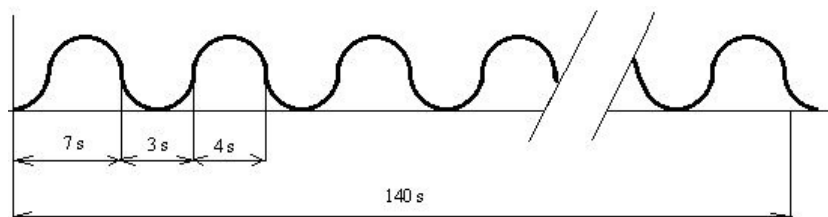
- obecního rozhlas,

- regionálního tisku,
- rozhlasové a televizní vysílání,
- textových zpráv SMS na mobilní telefony,
- pevné telefonní linky. [2]

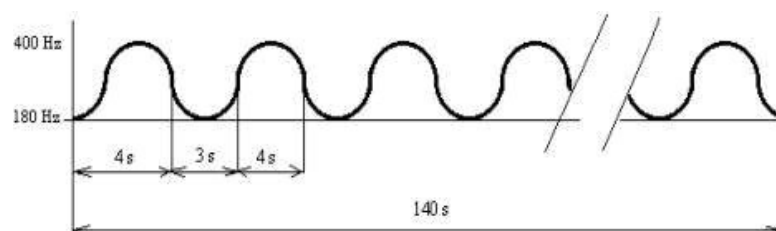
6.2.2 Varovný signál

K varování obyvatelstva složí v případě hrozby vzniku MU jeden varovný signál. Tento signál se nazývá „Všeobecná výstraha“ a poznáme ho podle kolísavého tónu sirény, který trvá 140 vteřin a může zaznít až třikrát po sobě ve zhruba třiminutových intervalech.

U elektrických sirén je signál pro upřesnění doplněn o verbální informaci, která poukazuje na druh nebezpečí. Po akustickém tónu následuje vždy bezprostředně tísňová upřesňující informace, která je sdělena prostřednictvím elektrických sirén nebo hromadnými sdělovacími prostředky. [18]

Obrázek 3: Schéma akustického signálu Všeobecná výstraha z rotační sirény [19]

Obrázek 4: Schéma akustického signálu Všeobecná výstraha z elektronické sirény [19]

6.2.3 Verbální informace

Verbální informace je doplněním signálu generovaným elektrickou sirénou. Jedná se až o dvacetisekundovou informaci, která je uvozena na začátku a konci informace gongem.

Verbální informace jsou uloženy v paměti elektronické sirény a mohou být reprodukovány jako doplňková informace po zaznění signálu nebo i samostatně. [2]

Jednotlivé verbální informace pro potřeby varování obyvatelstva.

„Jedná se o tyto verbální informace“:

- Verbální informace č. 2: „Všeobecná výstraha, všeobecná výstraha, všeobecná výstraha. Sledujte vysílání českého rozhlasu, televize a regionálních rozhlasů. Všeobecná výstraha, všeobecná výstraha, všeobecná výstraha.“
- Verbální informace č. 3: „Nebezpečí zátopové vlny, nebezpečí zátopové vlny. Ohrožení zátopovou vlnou. Sledujte vysílání českého rozhlasu, televize a regionálních rozhlasů. Nebezpečí zátopové vlny, nebezpečí zátopové vlny.“
- Verbální informace č. 4: „Chemická havárie, chemická havárie, chemická havárie. Ohrožení únikem škodlivin. Sledujte vysílání českého rozhlasu, televize a regionálních rozhlasů. Chemická havárie, chemická havárie, chemická havárie.“
- Verbální informace č. 5: „Radiální havárie, radiální havárie, radiální havárie. Ohrožení únikem radioaktivních látek. Sledujte vysílání českého rozhlasu, televize a regionálních rozhlasů. Radiální havárie, radiální havárie, radiální havárie.“ [2]

6.2.4 Jak se zachovat v případě, když zazní varovný signál?

Pokud uslyšíte varovný signál sirény:

- Vyhledat neprodleně úkryt v nejbližší budově. Signál nám nepřikazuje vrátit se domů, ale neprodleně se ukryt.
- Pokud cestujeme automobilem, zastavíme a vyhledáme úkryt v nejbližší budově.
- Zpravidla nehledám úkryt pod úrovní terénu (sklepy).
- Pokud se ukryjete v budově, zavřete všechny dveře a okna, tím snížíte riziko vniku případných nebezpečných látek do objektu, kde se ukrýváte.
- Zapněte si rádio nebo jiný hromadný sdělovací prostředek, kde se pravděpodobně dozvíte příčinu spuštění varovného signálu. [18]

6.2.5 Obecné zásady chování obyvatelstva

V případě ohrožení mimořádnou událostí budete informováni prostředky určené k varování obyvatelstva. [1]

Po obdržení této informace dodržujte následující zásady:

- Respektujte a uposlechněte pokyny a nařízení složek IZS.
- Nepřibližujte se k místu mimořádné události.
- Nikdy nepodceňujte vzniklou situaci a zbytečně neriskujte.
- Nešířte poplašné a jinak neověřené zprávy.
- Pomáhejte svému nejbližšímu okolí, zejména pak nemocným a starým lidem.
- Zbytečně netelefonujte na čísla tísňového volání s dotazy ohledně vzniklé situace.
- Připravte si evakuační zavazadlo pro případ evakuace.
- Pokud zazní varovný signál, ihned se ukryjte v nejbližší budově, zapněte rádio nebo televizi a řiďte se pokyny, které jsou vydány. [1]

6.3 Evakuace

O nařízené evakuaci se obyvatelstvo dozví z vysílání medií, zejména Českého rozhlasu, České televize nebo z obecního rozhlasu. Je to mimořádné opatření, pokud nelze zajistit ochranu obyvatelstva jinými způsoby.

Vše je závislé na konkrétní situaci, ale je nutné dodržovat nařízený způsob evakuace a řídit se pokyny od složek IZS. Evakuace je zahájena na základě rozhodnutí příslušné povodňové komise nebo krizového orgánu. [1]

6.3.1 Zásady pro opuštění bytu při nařízené evakuaci

Před opuštěním obydli:

- Uhaste otevřený oheň v topidlech.
- Vypněte všechny elektrické spotřebiče, mimo ledničky a mrazničky.
- Uzavřete všechny přívody plynu a vody v domě nebo bytu.

- Pokud bydlíte v domě se sousedy, ověřte, zda vědí o nařízené evakuaci.
- Dětem vložte do kapsy oděvu cedulku se jménem pro případ, že by se ztratily.
- Kočky a psy vezměte s sebou, pokud je to možné a máte na ně uzavíratelnou schránku.
- Ostatní domácí zvířata dostatečně zásobte krmením a vodou na několik dní dopředu.
- Zabalte si evakuační zavazadlo, uzamkněte byt, na dveře dejte oznámení, že jste jej opustili a s evakuačním zavazadlem se dostavte na místo určení, které vám bude sděleno. [1]

6.3.2 Evakuační zavazadlo

Evakuační zavazadlo je jakékoliv zavazadlo, např. batoh nebo cestovní taška a kufr, které by nemělo překročit váhu 25 kg pro dospělou osobu a 10 kg pro děti. Evakuační zavazadlo by mělo být viditelně označeno jménem a adresou majitele zavazadla.

Evakuační zavazadlo by mělo být snadno připravitelné, to znamená, že byste měli mít dobrý přístup ke všem věcem, které patří do evakuačního zavazadla a mít povědomí, kde v obydlí se tyto věci nacházejí. [8]

6.3.2.1 Obsah evakuačního zavazadla

V evakuačním zavazadle by nemělo chybět:

- osobní doklady, peníze, pojistné smlouvy a jiné důležité dokumenty,
- léky a jiné používané zdravotní pomůcky,
- jídlo a pití na 2 až 3 dny, jídlo by mělo být v trvanlivém obalu,
- mobilní telefon s nabíječkou,
- přenosné rádio a náhradní baterie do rádia,
- hygienické a toaletní potřeby,
- svítilna a náhradní baterie do svítilny,

- ostatní předměty: kapesní nůž, zápalky, zapalovač, náhradní oděv a obuv, pláštěnka, knihy, hračky pro děti, spací pytel nebo přikrývka, jídelní misku nebo jinou nádobu a jídelní příbor. [1]

6.4 Zásady chování při havárii s únikem nebezpečných látek

Na území ČR se můžeme setkat s nebezpečnými chemickými látkami. Mezi nejčastější nebezpečné chemické látky patří chlor a amoniak.

Mezi další nebezpečné látky patří oxid uhelnatý, oxid siřičitý, kyanovodík, sirovodík, oxid dusičitý a formaldehyd.

Nebezpečné chemické látky jsou nejčastěji se vyskytující hrozbou ze strany úniku nebezpečných látek při havárii. Tyto látky jsou většinou vysoce toxické, zdraví škodlivé, karcinogenní, výbušné, žíravé a jiné vlastnosti nebezpečné pro zdraví a život člověka.

Důležitým charakteristickým rysem havárie s unikem nebezpečných látek je, že přichází náhle a neočekávaně a je potřeba na ně rychle reagovat. [1], [10]

6.4.1 Výskyt nebezpečných chemických látek

Únik těchto látek hrozí zejména ze zařízení, kde jsou tyto látky skladovány nebo vyráběny a dojde-li v takovém zařízení k průmyslové havárii.

Nejčastěji se setkáme s těmito látkami ve stacionárních zdrojích, např. zimní stadiony, zařízení na zpracování mléka a masa, jako provozní látky ve vodárnách, nemocnicích, kde jsou tyto látky důležité pro fungování daného zařízení. S další možností úniku těchto látek se setkáme v silniční a železniční dopravě. [13], [15]

6.4.2 Znaky a projevy havárie s únikem nebezpečných látek

Jak lze poznat havárii s únikem nebezpečných látek:

- K nejčastějším projevům havárie patří viditelné projevy, například mlha v místě havárie, vlnění ovzduší nad objektem kde došlo k havárii, při požáru objektu je to zejména neobvyklá nebo různobarevná kombinace barvy plamene.
- Viditelné projevy často doprovází projevy akustické, tedy detonace, výbuchy, praskot konstrukcí a jiných materiálů, sykot unikajícího plynu a další. [1], [10]

- Mezi další projevy havárie patří změny na přírodě v okolí místa havárie, úhyn drobného zvířectva a ryb v okolí havárie.
- Na přítomnost nebezpečné látky nás mohou také upozornit neobvyklé obaly, které byly použity např. k přepravě nebezpečné látky.
- V případě úniku nebezpečné látky do vodních toků se objevují skvrny na vodní hladině.
- Havárii můžeme rozpoznat i podle např. náhlého zápachu, dráždivosti a dusivosti, hasiči v místě havárie pracují v ochranných oblecích. [1], [10]
- Obyvatelstvo je varováno prostřednictvím akustického signálu sirény, po kterém následuje tísňová informace nebo je tísňová informace zprostředkována hromadnými sdělovacími prostředky. [2]

6.4.3 Ochrana před účinky nebezpečných látek

Jak se zachovat při vzniku havárie s únikem nebezpečných látek:

- Nejdůležitější zásada při úniku NL je nepřibližovat se k místu havárie, urychleně opustit nebezpečný prostor, jelikož pokud ucítíte zápach a NL na vás začne působit, může být již pozdě, co nejdříve vyhledat úkryt.
- Pokud jste přítomni na místě při vzniku havárie, ihned zavolat na linku tísňového volání a oznámit vzniklou událost.
- Vyhledejte vhodný úkryt, pokud nemůžete nalézt vhodný úkryt, tak je důležité, že nějaký úkryt je lepší, než žádný úkryt.
- Řiďte se a respektujte pokyny od složek IZS.
- Poskytněte první pomoc ostatním zasaženým osobám nebo zavolejte na linku tísňového volání.
- Při pálení nebo svědění pokožky postižená místa otřete nebo opláchněte pomocí mýdla a vody, vyměňte si oděv.
- Pokud se při vzniku havárie nacházíte v obydlí, nevycházejte ven.
- Připravte si evakuační zavazadlo pro případ evakuace. [1], [10]

- Při nutnosti projít kontaminovaným prostorem použijte prostředky improvizované ochrany osob. [12]
- Sledujte hromadné sdělovací prostředky, pro získání potřebných informací. [10]

6.4.3.1 Ukrytí před účinky NL

- Ukryjte se v místnosti ve vyšších patrech budovy, pokud je to možné. Pokud bydlíte v domě, kde je více bytů, pokuste se požádat sousedy ve vyšších patrech, zda se u nich nemůžete ukrýt.
- Ve většině případů, je zcela nevhodné se ukrýt ve sklepních prostorách, jelikož většina plynů a jiných NL se drží při zemi.
- Místnost, kde se ukrýváte, by měla být situována proti směru větru a na odvrácené straně od havárie.
- V místnosti utěsňte okna, dveře a jiné prostory, kterými by mohla do místnosti proniknout NL. K utěsnění můžete použít samolepících pásek a použitím fólií.
- Je nezbytné vypnout klimatizaci a další větrací systémy. Tyto systémy je třeba také utěsnit.
- Průnik NL do místnosti, kde se ukrýváte, lze snížit záclonami namočenými ve vodě. [1], [10]

6.4.4 Individuální ochrana

K individuální ochraně obyvatelstva před účinky NL se při MU využívá prostředků improvizované ochrany, která by měla chránit dýchací cesty, oči a povrch těla. Jedná se především o jednoduché pomůcky, které si občané mohou vyrobit svépomocí a které nahrazují určitým způsobem prostředky individuální ochrany.

Obyvatelstvo má v případě potřeby vytvořeny podmínky pro nákup specializovaných prostředků individuální ochrany ve specializovaných prodejnách.

Prostředky improvizované ochrany a prostředky individuální ochrany osob mají primárně zabránit nebo alespoň minimalizovat kontaminaci osob. [2]

6.4.4.1 Prostředky improvizované ochrany osob

K tomu abychom zabezpečili ochranu před účinky NL se můžeme alespoň částečně chránit improvizovanými prostředky ochrany osob.

Prostředky improvizované ochrany osob lze provizorně využít při:

- „úniku ze zamořeného území,
- překonání zamořeného prostoru,
- evakuaci obyvatelstva,
- ukrytí v budovách (využití přirozených vlastností staveb),
- přesunu osob do improvizovaných nebo stálých úkrytů.“ [2]

Při použití improvizované ochrany osob je důležité dbát na následující zásady:

- „celý povrch musí být zakryt, žádné místo nesmí zůstat nepokryté,
- všechny ochranné prostředky je nutno co nejlépe utěsnit,
- k dosažení vyšších ochranných účinků kombinovat více ochranných prostředků nebo použít oděvy v několika vrstvách.“ [2]

Jaké prostředky lze použít k improvizované ochraně těla:

- K ochraně dýchacích cest může zejména posloužit např. navlhčená rouška, kterou přiložíme na ústa a nos, tuto roušku zhotovíme z kapesníků, ručníků, utěrek, atd.; pro případ úniku amoniaku navlhčíme např. roušku roztokem vody a kyseliny citronové, případně můžeme použít vodu a kuchyňský ocet.
- Hlavu můžeme chránit pomocí čepice, šály nebo jiné pokrývky hlavy tak, aby byla úplně zakryta a tato pokrývka hlavy by měla také chránit uši, čelo a alespoň částečně krk. Hlavu můžeme chránit i pomocí igelitových sáčků nebo např. koupací čepice. Pokud je to možné, přes hlavu dáme kapuci od oděvu, který používáme.
- Oči nejčastěji chráníme brýlemi, např. plavecké brýle, lyžařské brýle, motoristické brýle. Pokud mají brýle větrací průduchy, je potřeba je přelepit lepicí páskou nebo jinak utěsnit. Pokud nemáme k dispozici nějaký typ brýlí, lze použít průhledného igelitového sáčku, který přetáhneme přes hlavu až do úrovně lícnicích kostí, kde ho stáhneme tkaninou nebo gumou. [2], [1]

- Povrch těla chráníme oděvem, který může lépe odolat NL. Tento oděv by měl být pokud možno kožený nebo z plastové hmoty. Můžeme využít např. kombinézu, šustřákovou soupravu, pláštěnku, plášť, kalhoty, prostřížený pytel na odpadky atd. Oděv je nutné utěsnit na konci rukávů, nohavic a také krku. Čím na sobě máme více vrstev, tím lépe jsme chráněni před účinky NL.
- Nohy chráníme vysokými botami např. holínkami nebo koženými botami. Pokud nemáme k dispozici holínky, tak přes boty převlečeme igelitové sáčky nebo igelitové pytle.
- Ruce chráníme nejčastěji pomocí gumových rukavic. Lze využít i např. rukavice kožené. [2], [1]

Po návratu ze zamořeného prostoru NL zpět do obydlí vždy odložte před vchodem veškerý svrchní oděv a dejte ho do igelitového pytle, který zavažte. Poté se pečlivě osprchujte, pokud je to možné. Po osprchování se otřete do sucha a převlečte do suchého oděvu, který nebyl kontaminovaný NL. [1]

6.4.5 Označování nebezpečných látek v dopravě

Při silniční a železniční dopravě je jednou z možností využití výstražných tabulek. Tyto tabulky označují nádrže, cisterny nebo sklady, kde jsou skladovány nebo převáženy NL. Toto označování se provádí z důvodu snížení rizika při přepravě a k rychlé identifikaci skladované nebo převážené NL.

Nejpoužívanějším a nejvýznamnějším systémem používaným v Evropě při přepravě NL je označení výstražnými oranžovými tabulkami s černým okrajem. Tyto tabulky jsou rozděleny na dvě poloviny, z toho v dolní polovině se nachází identifikační číslo látky neboli takzvaný UN-kód, který je specifický pro každou látku; v horní polovině tabulky se nachází dvou až třímístné číslo, které se nazývá kód nebezpečnosti neboli takzvaný Kemlerův kód, který označuje stupeň nebezpečnosti látky. [1]

Příklad označení:

Kemlerův kód: 33 – lehce vznětlivá kapalina

UN kód: 1203 – benzín, nebo palivo pro zážehové motory

Obrázek 5: Příklad označení NL v silniční dopravě [14]

6.5 Zásady chování při nalezení podezřelého zavazadla nebo zásilky

S nalezenou podezřelou zásilkou netřepejte, neotvírejte jí a nezkoušejte vyprázdnit její obsah. Uložte podezřelý balíček nebo obálku do igelitového pytle, nebo pokud máte možnost, tak zásilku uložte do vhodného kontejneru. Opusťte místnost a vše ohlaste na tísňovou linku. HZS nebo PČR od vás převezmou zásilku a odvezou jí k bezpečnému ověření obsahu.

Pokud se jedná o podezřelou zásilku, může být např. od neznámého odesílatele s podezřelým rukopisem nebo případně výhružným textem na zásilce. Jedná se také o zásilku, která zapáchá nebo zásilku, u které zjistíme po otevření, že obsahuje prášek nebo jakýkoliv podezřelý předmět.

Při nálezů podezřelé zásilky nebo zavazadla na veřejnosti, které zde někdo před vámi umístil, odešel a ani po delší době se nevrátil zpět, nebo zásilka, případně zavazadlo na veřejném prostranství leží již delší dobu bez povšimnutí; k zásilce nebo zavazadlu se nepřibližujte a zavolejte na linku tísňového volání a popište vzniklou událost. [1]

6.6 Zásady chování při požáru

6.6.1 Předcházení požárům:

- Počínat si tak, aby nedošlo k požáru, např. opatrná manipulace s otevřeným ohněm, dodržovat návody, které jsou přiloženy ke spotřebičům; provádět vypalování porostů a trávy pouze v období, kdy je to vhodné, atd.

- Plnit příkazy týkající se PO a dodržovat zákazy týkající se PO na označených místech. [17]

6.6.2 Jak se zachovat v případě požáru:

- Neprodleně zavolat na linku tísňového volání.
- Snažím se upozornit na vzniklý požár a varovat sousedy před hrozícím nebezpečím.
- Zavřete v bytě nebo v domě hlavní přívod plynu a elektřiny.
- Jedná-li se o požár malého rozsahu, pokuste se požár dostupnými prostředky uhasit.
- Neotvírejte dveře do místnosti, pokud se vám zdá, že klika je na dotek horká nebo samotné dveře se zdají být horké.
- Snažte se nejrychleji dostat ze zakouřeného prostoru.
- Přes obličej si dejte navlhčený kapesník, atd.
- Jestliže se nacházíte v zakouřené místnosti, klekněte si, jelikož kouř stoupá vzhůru, a rychle místnost opusťte.
- Pokud jste uvězněni v budově, kde vypukl požár, v žádném případě se neschovávejte do skříní nebo na jiná místa, hasiči by vás po vstupu do budovy nemuseli nalézt.
- Pokud je to možné, snažte se co nejrychleji pomoci ostatním a přesunout se podle evakuačního značení k nejbližšímu evakuačnímu východu a ven z budovy.
- V případě, že se nemůžete dostat z budovy, snažte se upoutat pozornost ostatních voláním „Hoří“ a „Pomoc“ z okna místnosti, kde se nacházíte. [17], [1]

6.6.3 Hasicí přístroje

Jednotlivé typy hasicích přístrojů:

6.6.3.1 Vodní hasicí přístroj

- Je vhodný zejména k hašení pevných látek, které nejsou pod elektrickým napětím.
- Není vhodný k hašení hořlavých kapalin nebo např. kyselin.
- Nesmí se použít v případě požáru zařízení pod elektrickým proudem. [20]

6.6.3.2 Pěnový hasicí přístroj

- Je vhodný k hašení pevných látek a hořlavých kapalin.
- Tento přístroj se nesmí použít k hašení zařízení pod elektrickým proudem. [20]

6.6.3.3 Práškový hasicí přístroj

- Přístroj je vhodný k hašení pevných látek a elektrických zařízení.
- Nesmí se použít k hašení lehkých kovů. [20]

6.6.3.4 Sněhový hasicí přístroj

- Je používán zejména pro hašení hořlavých kapalin a elektrických zařízení. [20]

7 SHRnutí TEoretické Části

Výchova a vzdělávání má bezesporu své místo v systému ochrany obyvatelstva. K této problematice lze nalézt mnoho legislativních dokumentů. Mezi nejdůležitější patří zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším a jiném vzdělávání a Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Dne 1. 9. 2013 nabyly účinnosti změny v RVP pro ZV, které se týkají témat bezpečnosti a ochrany obyvatelstva. Smyslem těchto změn ve výchově a vzdělávání je formulovat základní principy ochrany obyvatelstva a posílení systému ochrany obyvatelstva.

Je potřeba propojit a provázat teorii s praxí, a tím dosáhnout efektivnější využití nabytých poznatků při skutečné mimořádné události. Za tímto účelem také se školami spolupracují např. humanitární organizace Český červený kříž a složky IZS.

8 CÍL A METODY PRÁCE

8.1.1 CÍL PRÁCE

Cílem práce je analyzovat současnou úroveň výchovy a vzdělávání v systému ochrany obyvatelstva. Práce se také zabývá složkami IZS a organizací, které na vzdělávání spolupracují. Analýza se vyhodnocuje na základě výzkumu, který je prováděn na základních a středních školách, kde pomocí dotazníku je zjišťováno na jaké úrovni jsou žáci připraveni čelit mimořádným událostem a zda by se zachovali správně v případě mimořádné události. Nejvýznamnější část rozvoje výchovy a vzdělávání je přesunuta hlavně do rozvoje pravidelného vzdělávání v mateřských, základních a středních školách.

Ochrana obyvatelstva je zahrnuta v rámcových vzdělávacích programech. V RVP je definován systém vzdělávání v České republice. Je zde kladen důraz na obecné dovednosti i na konkrétní výstupy, kterých má být dosaženo ve vzdělávání. Je zde umožněno propojení témat bezpečí a ochrany člověka za mimořádných událostí, dopravní výchovy a problematiky zdraví.

8.1.2 METODIKA PRÁCE

Práce je zaměřena na přehled o problematice výchovy a vzdělávání v ochraně obyvatelstva. Nejprve se zabývá základními pojmy této tematiky, jako je mimořádná událost, krizové stavy a integrovaný záchranný systém. Další náhled je získán z prozkoumání legislativy ochrany obyvatelstva.

Teoretická část zahrnuje seznámení se současným systémem výchovy a vzdělávání. Podrobněji je rozpracován RVP pro ZV. Dále zahrnuje seznámení se zásadami chování při mimořádné události.

Praktická část se zabývá analýzou současného systému vzdělávání. Ke zjišťování údajů je použita výzkumná metoda formou dotazníku.

8.1.2.1 Metodika dotazníkového šetření

Výzkum, který se zaměřuje na analýzu systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva je udělán prostřednictvím hromadného zadávání dotazníků žákům ZŠ, studentům SŠ a učitelům ZŠ a SŠ. Dotazník je vypracován formou písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.

Cílem dotazníku bylo zjistit úroveň znalostí žáků, studentů a učitelů v oblasti ochrany obyvatelstva. Dále se u respondentů zjišťovalo, jakým způsobem byli ve škole seznámeni se zásadami první pomoci a chování při mimořádné události. Kdo je nejvíc uvádí do této problematiky, zda o ní mají zájem a jaké mají k dispozici studijní materiály.

Vstupní část dotazníku se skládá z hlavičky, která obsahuje oslovení respondenta, iniciály výzkumníka, popis a způsob využití získaných informací.

Druhá část je tvořena vlastními otázkami. V dotazníku se vyskytují otázky uzavřené a otevřené. Uzavřené otázky nabízí již hotové alternativní odpovědi. Úkolem respondenta je označit vhodnou odpověď. Otevřené otázky nasměřují respondenta na zkoumanou problematiku, není zde určena odpověď. Respondent na otázky odpovídá sám a může se vyjádřit svými vlastními slovy.

Na konci dotazníku se nachází poděkování respondentům za spolupráci.

Reprezentativní vzorek pro výzkum v dotazníku byl vybrán na základních a středních školách. Administrace dotazníku byla zadávána s pomocí tazatele. Tazatel přinesl respondentům dotazníky do škol a do vyučování a čekal na vyplnění dotazníků.

8.1.3 Omezující podmínky práce

Bakalářská práce se zabývá současným systémem výchovy a vzdělávání občanů v rámci ochrany obyvatelstva. V rámci ochrany obyvatelstva jsem se zaměřil na školský vzdělávací systém, a proto se tato práce, zejména v praktické části zabývá znalostmi a dovednostmi žáků na ZŠ a SŠ v rámci oblasti ochrany obyvatelstva.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Znalosti, které se týkají ochrany obyvatelstva, jsou klíčové a měly by patřit mezi každodenní znalosti obyvatelstva. Tyto znalosti mohou napomoci ke správnému zachování se při mimořádné události každému z nás. Z tohoto důvodu byly vyhotoveny dva typy dotazníků, kterými by mělo být zjištěno, na jaké úrovni je preventivně výchovná činnost obyvatelstva na Jihlavsku.

První dotazník je určený pro žáky na vyšším stupni základních školy a pro žáky na středních školách. Dotazník je vytvořen na základě současného stavu výuky problematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ na základních školách. Tento dotazník má ověřit, zda jsou žáci správně připraveni na mimořádné události, které je mohou potkat v každodenním životě, a ověřuje znalosti nabyté jak ze studia tak i ze zkušeností, které mají načerpány v průběhu života.

Druhý dotazník je určený pro pedagogy a je zaměřen, jaký mají učitelé na základních a středních školách zájem o problematiku výuky Ochrana člověka za mimořádných událostí a zda tuto problematiku probírají se žáky.

Pro vytvoření otázek v dotazníku pro žáky je bakalářská práce inspirována materiály, které jsou k dispozici pro pedagogy na stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky a také doporučeními, která lze nalézt na metodickém portálu Rámcového vzdělávacího programu. Z internetových stránek Hasičského záchranného sboru, je práce inspirována hlavně příručkou Ochrana člověka za mimořádných událostí, pro učitele základních a středních škol, která je zde k dispozici v elektronické podobě a je dle mého názoru velice zdařilá.

9 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dotazník pro žáky obsahuje odpovědi sto šedesáti čtyř osob. Dotazník pro pedagogy obsahuje odpovědi dvaceti pěti učitelů ze základních a středních škol. Celkově se tedy jedná o vzorek sto osmdesáti devíti osob.

Přesnou charakteristiku obou výše zmiňovaných dotazníkových šetření, včetně poměru osob, které dotazník vyplnily, jakou formou a k jakým závěrům nakonec došlo, je popsáno v následujících odstavcích.

9.1 Dotazníkové šetření pro pedagogy

Konkrétním cílem položení dotazníkového šetření pro pedagogy na základních a středních školách bylo hlavně posoudit konkrétní znalosti pedagogů ve výuce tematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“, ale také zjistit, o jakou problematiku mají pedagogové zájem a také, zda s žáky tuto problematiku na škole probírají v rámci učiva.

9.1.1 Charakteristika zkoumaného vzorku osob v dotazníkovém šetření

Základním nástrojem průzkumu je anonymní dotazníkové šetření, které se uskutečnilo na jaře tohoto roku v městě Jihlava a v obcích, které se nacházejí v blízkém okolí. Tento dotazník byl šířen koncovým respondentům na základních a středních školách v tištěné podobě. Pedagogové byli vyzváni, zda by nebyli ochotni dotazník vyplnit v hodinách, kdy probíhalo dotazníkové šetření s žáky základních a středních škol. Klíčovými osobami tohoto dotazníku se tedy stali učitelé v základních školách a učitelé na středních školách v městě Jihlava a nejbližším okolí v následujícím počtu:

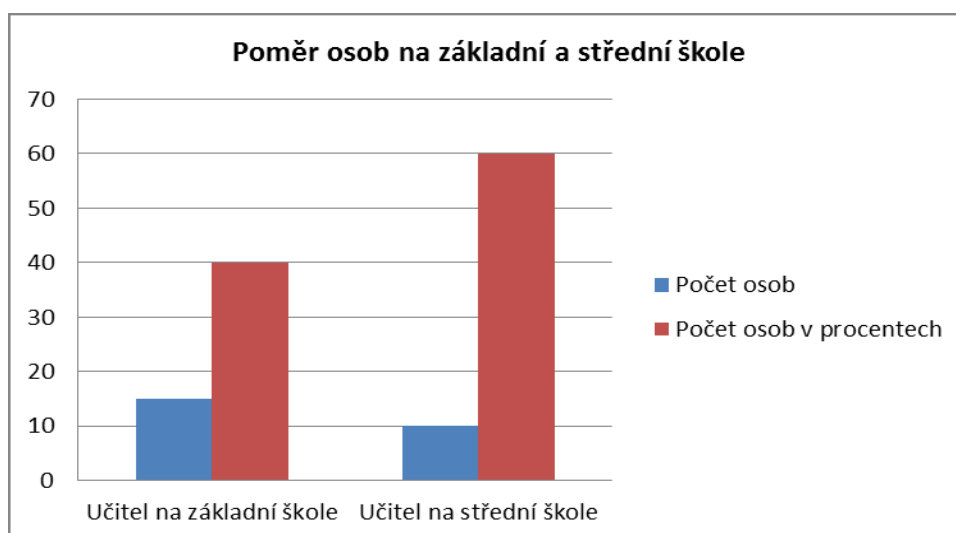
- učitelé na základní škole – 15 osob,
- učitelé na střední škole – 10 osob.

Celkově se tohoto výzkumu bylo ochotno zúčastnit 25 osob. V dotazníku se objevují otázky otevřené, které se soustřeďují na konkrétní názory pedagogů. V otázkách se často objevují dlouhé rozepsané odpovědi, ale i jednoslovné odpovědi a odpověď „nevím“. Dotazník se skládá z celkem devíti otázek. Celé znění dotazníku naleznete jako součást **přílohy P I**.

9.1.2 Výsledky dotazníkového šetření pro pedagogy

Dotazník pro učitele nezkoumá znalosti učitelů na ZŠ a SŠ v oblasti ochrany člověka za MU a první pomoci. Ale zjišťuje, zda se pedagogové zúčastňují školení na toto téma, zda byli seznámeni se zásadami první pomoci nebo chování při MU. Dále zkoumá, zda se učitelé věnují těmto tématům při vyučování se svými žáky. Zjišťuje zájem učitelů o preventivně výchovnou činnost na ZŠ a SŠ, zda je pro ně tato činnost důležitá a jeví o ni zájem. Učitelé popisovali, jaké mají k dispozici ve škole učební pomůcky, týkající se výše zmíněných témat. Správné znění odpovědí u některých otázek je vyznačeno pro lepší orientaci podtržením.

První otázka v dotazníku pro pedagogy sloužila jako identifikace osob, kde učitel vyplnil, zda učí na ZŠ nebo SŠ. Největší zastoupení měli učitelé na základních školách, tedy 60 % a poté na středních školách, tedy 40 %. Pro lepší představu je přiložen následující graf.

Graf 1: Otázka č. 1 [vlastní]

Většina učitelů si uvědomuje, že na tato témata je potřeba klást důraz při výuce, ale je pro ně výhodnější, když výuku zprostředkují složky IZS. Bylo zjištěno, že složky IZS do škol dodávají příručky a informační letáky zaměřené hlavně na první pomoc a také na základy chování člověka při MU. Tyto pomůcky jsou většinou předány přímo do rukou žáků a dále se s nimi ve většině případů nepracuje. Na školách většinou nalezneme informační letáky na chodbách, které žáky informují o zásadách první pomoci a chování při MU. Učitelé se účastní proškolení především v oblasti první pomoci. V rámci výuky jsou probírány pouze základy chování při MU a jsou směřovány do vzdělávacích oblastí v rámci RVP.

9.2 Dotazníkové šetření pro žáky

Cílem tohoto dotazníkového šetření je posoudit, jaké znalosti mají žáci na vyšším stupni základní školy od sedmé do deváté třídy. Dále pak posoudit znalosti žáků na středních školách od prvního do čtvrtého ročníku. Cílem je také zejména ověření, jakých výsledků bylo dosaženo působením preventivně výchovné činnosti a také, zda se již na výsledcích projevují změny, které byly učiněny v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy.

9.2.1 Charakteristika zkoumaného vzorku osob v dotazníkovém šetření

Základním nástrojem průzkumu je anonymní dotazníkové šetření, které se uskutečnilo na jaře tohoto roku v městě Jihlava a v obcích, které se nacházejí v blízkém okolí. Tento dotazník byl šířen koncovým respondentům na základních a středních školách v tištěné podobě. Cílovými respondenty dotazníkového šetření byli žáci na základních a středních školách. Žáci byli vyzváni ve vyučovacích hodinách, aby vyplnili tištěný dotazník.

Cíloví osobami byli na druhém stupni základní školy, žáci sedmé, osmé a deváté třídy. Dalšími cílovými osobami byli žáci na středních školách, konkrétně se jednalo o žáky prvního, druhého, třetího a čtvrtého ročníku. Tato skupina osob byla na základních a středních školách v Jihlavě a blízkém okolí v následujícím počtu:

- žáci sedmého ročníku ZŠ – 19 osob,
- žáci osmého ročníku ZŠ – 32 osob,
- žáci devátého ročníku ZŠ – 31 osob,
- žáci prvního ročníku SŠ – 20 osob,
- žáci druhého ročníku SŠ – 20 osob,
- žáci třetího ročníku SŠ – 21 osob,
- žáci čtvrtého ročníku SŠ – 21 osob.

Celkově se tedy dotazníkového šetření zúčastnilo 164 osob. V dotazníku se objevily otázky uzavřené, polouzavřené a uzavřené, kdy z nabízených možností je ve většině případů pouze jedna správná odpověď a pokud je možno více správných odpovědí, v otázce je to zmíněno. V dotazníku jsou použity tři otázky s více možnými odpověďmi.

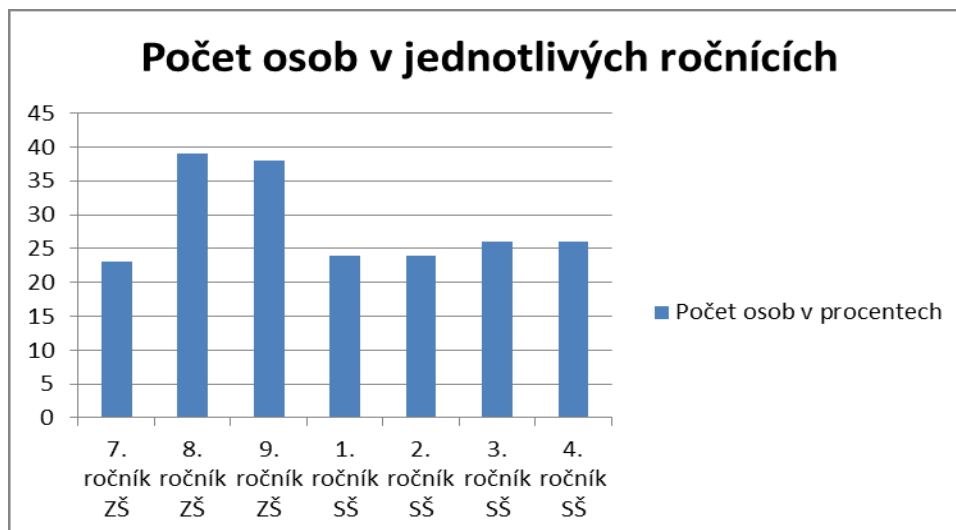
Z hlediska struktury dotazníku se v dotazníku objevuje základní problematika ochrany obyvatelstva. V dotazníku jsou otázky zaměřeny na tematiku mimořádné události, integrovaného záchranného systému, varování, varovný tón sirény, jak se zachovat při úniku NL, evakuace, evakuační zavazadlo, improvizované prostředky ochrany těla, postup volání na linku tísňovou linku, přeprava NL, podezřelé zavazadlo na veřejnosti, povodeň, jednotlivé povodňové stupně, hasicí přístroje, požár v domácnosti, postup při první pomoci, neodkladná resuscitace, přístroj AED, popáleniny, otevřené otázky týkající se tematiky výchovy a vzdělávání.

Dotazník je utvořen tak, aby na stejný dotazník byli schopni odpovědět žáci od sedmého ročníku ZŠ až po čtvrtý ročník SŠ. Nevolil jsem dotazníkové šetření s více úrovněmi náročnosti, i přesto bylo dospěno k velice zajímavým výsledkům. V dotazníkovém šetření pro žáky bylo celkem položeno 38 otázek.

V dotazníku jsou vždy vyhodnoceny otázky z hlediska správnosti zvláště pro vyšší stupeň ZŠ a zvláště pro SŠ. Celé znění dotazníku pro žáky naleznete jako součást **přílohy P II**.

9.2.2 Výsledky dotazníkového šetření

První otázka v dotazníku slouží k identifikaci osoby, zda se jedná o žáka vyššího stupně základní nebo střední školy. Celkem se dotazníkového šetření účastnilo na základní škole 82 dotazovaných žáků a na střední škole také 82 dotazovaných žáků. Z tohoto počtu 23 % žáků navštěvuje 7. ročník ZŠ, 39 % žáků navštěvuje 8. ročník ZŠ, 38 % žáků navštěvuje 9. ročník ZŠ, 24 % žáků navštěvuje 1. ročník SŠ, 24 % žáků navštěvuje 2. ročník SŠ, 26 % žáků navštěvuje 3. ročník SŠ a 26% žáků navštěvuje 4. ročník SŠ. Pro lepší orientaci přikládám následující graf.

Graf 2: Otázka č. 1 [vlastní]

Druhá otázka byla zaměřena na zjištění názvu školy, na které žák studuje. Z důvodu, že ředitelé škol, na kterých bylo uskutečněno dotazníkové šetření, si nepřejí, aby byly tyto školy v bakalářské práci vysloveně jmenovány a že tento údaj v dotazníku bude sloužit pouze jako orientační údaj k přehlednějšímu vyhodnocení dotazníkového šetření, nebudu k druhé otázce uvádět žádná vyhodnocení.

Třetí otázka, obsahovala „Kterou situaci můžeme nazvat mimořádnou událostí?“ byly k dispozici čtyři možnosti odpovědí. V otázce se očekává od žáků, aby správně vybrali z nabízených možností popis mimořádné události. Žáci ze ZŠ ani SŠ neměli s touto otázkou žádný zásadní problém a z větší části ji zvládli. U této otázky je vidět z výsledků šetření, že většina žáků umí správně definovat MU. Tato otázka také měla sloužit na úvod dotazníku jako vstupní otázka, při které si žáci uvědomí, co je MU.

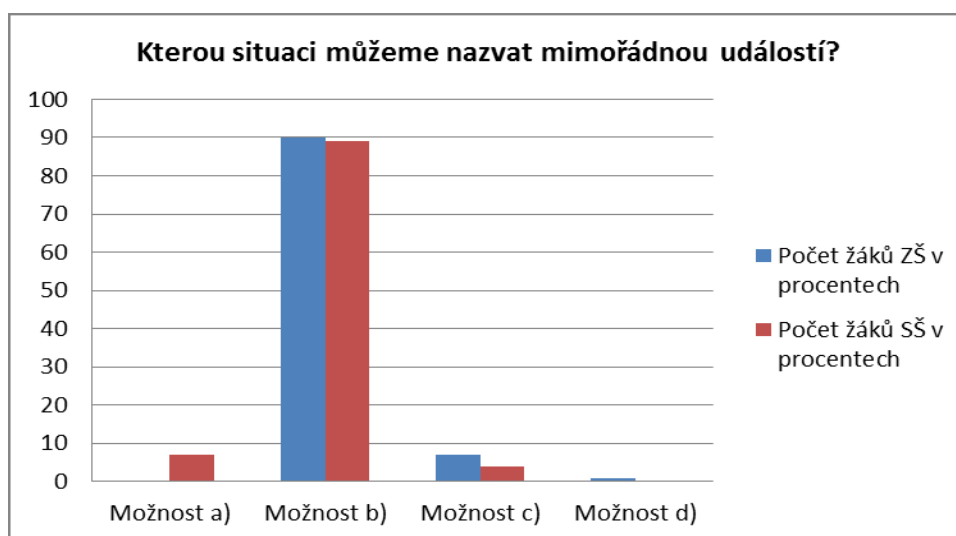
Znění otázky číslo 3:

Kterou situaci můžeme nazvat mimořádnou událostí?

- Situaci, při které je ohrožena výstavba důležité komunikace nebo budovy.
- Situaci, při které jsou ohroženy životy a zdraví lidí, dochází ke škodám na majetku a životním prostředí.
- Situaci, při které jsou vyhlášeny předčasné prázdniny.

d) Situaci, při které je možnost zrušení školního výletu nebo dovolené.

Jako správnou odpověď na tuto otázku považovalo pouze 7 % žáků ze středních škol možnost „Situaci, při které je ohrožena výstavba důležité komunikace nebo budovy.“, ze základních škol tuto možnost nevybral nikdo. Nejčastěji odpovídali žáci na otázku, že MU je „Situaci, při které jsou ohroženy životy a zdraví lidí, dochází ke škodám na majetku a životním prostředí.“, tedy ve většině případů žáci zvolili jedinou správnou odpověď. Tuto možnost vybralo 90 % žáků ZŠ a 89 % žáků SŠ. Pouze 7 % žáků ze ZŠ zvolilo možnost „Situaci, při které jsou vyhlášeny předčasné prázdniny.“ za správnou a pouze 1 % žáků zvolilo za správnou možnost „Situaci, při které je možnost zrušení školního výletu nebo dovolené.“.

Graf 3: Otázka č. 3 [vlastní]

Ve čtvrté otázce žáci měli vyjmenovat základní složky integrovaného záchranného systému. Téměř všichni žáci ze základních i středních škol vyjmenovali všechny tři základní složky IZS, kterými jsou Hasičský záchranný sbor, Zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky.

Pátá otázka zjišťovala použití čísel tísňového volání v ČR. Na ZŠ odpovědělo správně 67 % žáků, na SŠ si již vedli lépe a správnou odpověď zaškrtno 89 % žáků. Na ZŠ 23 % žáků zaměnilo číslo městské policie 156 za 152.

Znění otázky č. 5:

Která čísla tísňového volání se používají v České republice?

- a) 150, 151, 152, 153, 154
- b) 112, 150, 155, 152, 158
- c) 150, 155, 158, 156, 112
- d) 112, 150, 155, 158, 1188

Graf 4: Otázka č. 5 [vlastní]

Co si představíte pod pojmem varování obyvatelstva při MU se zjišťovalo v **šesté otázce**. Jak žáci na ZŠ i na SŠ uvedli ve většině případů, že se jedná o MU a budou jim poskytnuty informace, jak se mají zachovat a co se děje. Podle žáků by tyto informace měly být věrohodné.

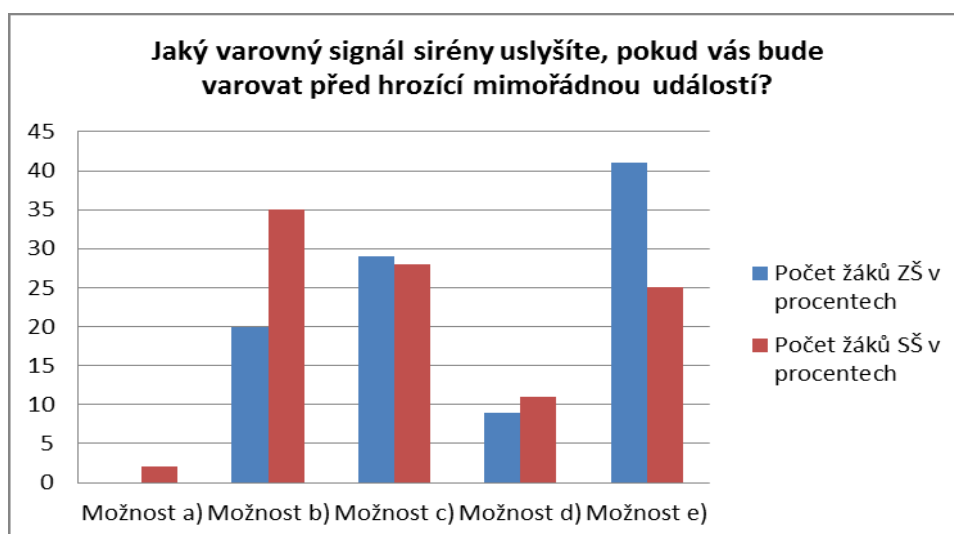
V **sedmé otázce** žáci měli vyjmenovat, jak může být obyvatelstvo varována při hrozcí MU. Nejčastěji žáci uváděli, že budou informováni pomocí hromadných sdělovacích prostředků, např. rádiem a televizí. Jako další možnosti uváděli zejména varování pomocí siren. Několik žáků uvedlo, že mohou být informováni osobně složkami IZS.

V osmé otázce měli žáci rozlišit podle popisu, jaký varovný signál sirény uslyší, při varování před hrozcí MU. V této otázce se od žáků očekává, že rozeznají signál „Všeobecná výstraha“. Na ZŠ žáci znali správnou odpověď pouze z 29 % a na SŠ z 28 %. Na základní škole si 41 % žáků myslí, že signál varování je stejný jako signál používaný při zkoušce sirény. Oproti tomu 35 % studentů SŠ si myslí, že všechny tóny jsou stejné a dále je nerozlišujeme.

Znění otázky č. 8:

Jaký varovný signál sirény uslyšíte, pokud vás bude varovat před hrozcí mimořádnou událostí?

- Žádný tón neuslyšíte.
- Všechny tóny jsou stejné, rozlišujeme pouze hlasovou informaci, která následuje bezprostředně po tónu, např.: chemická havárie, přílivová vlna,
- Tento signál poznáte podle kolísavého tónu sirény, který trvá 140 vteřin a může zaznít až třikrát po sobě.
- Uslyšíte signál, který je přerušovaný, ve schématu: 25 vteřin siréna zapnuta, 10 vteřin vypnuta, 25 vteřin opět zapnuta.
- Signál varování před hrozcí MU je stejný jako signál použitý při zkoušce sirény, vždy první středu v měsíci ve 12 hodin, tedy 140 vteřin trvajícím nepřerušovaným tónem.

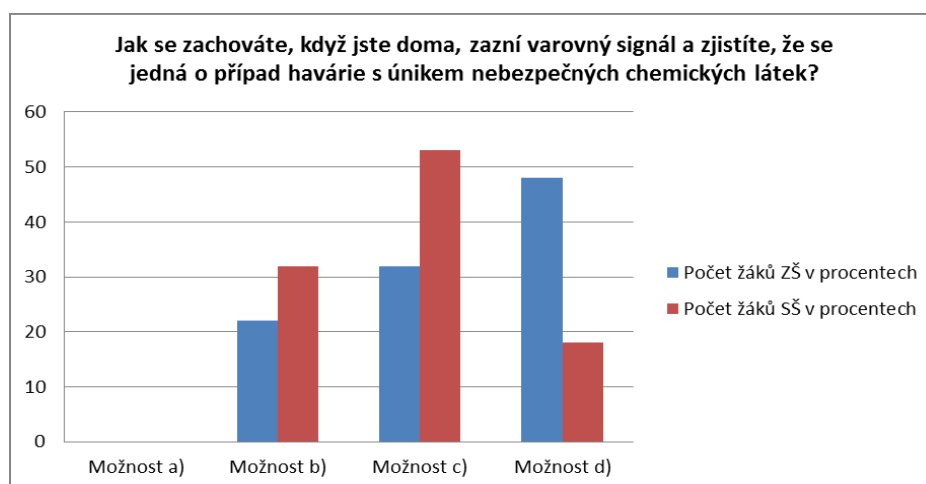
Graf 5: Otázka č. 8 [vlastní]

V deváté otázce měli žáci za úkol vybrat, jak se zachovají v případě, že zazní varovný signál a zjistí, že se jedná o havárii s únikem nebezpečné chemické látky. Od žáků se očekává znalost, jak se chová většina nebezpečných chemických látek a základní vědomosti z oblasti chování při úniku NL. Žáci nejčastěji zaměřovali možnost přesunu do vyšších nebo nižších pater budovy, proto správnou odpověď na ZŠ zaškrtnulo pouze 22 % dotazovaných a na SŠ pouze 32 % dotazovaných. Až 48 % žáků na ZŠ je přesvědčeno, že se mohou přesunout do nejbližšího úkrytu civilní ochrany.

Znění otázky č. 9:

Jak se zachováte, když jste doma, zazní varovný signál a zjistíte, že se jedná o případ havárie s únikem nebezpečných chemických látek?

- Nic nedělám, o vše se postarají složky IZS.
- Pokud je to možné, přesunu se do vyšších pater budovy, do místnosti proti směru větru, snažím se utěsnit okna i dveře v místnosti, namočím závěsy, vypnu klimatizaci a poslouchám rádio nebo jiný sdělovací prostředek.
- Přesunu se neprodleně do nižších pater budovy nebo do sklepních prostor, kde utěsním okna i dveře, vypnu klimatizaci, poslouchám rádio nebo jiný sdělovací prostředek a čekám na pomoc od IZS.
- V žádném případě nezůstávám v bytě, protože svépomocí nemohu zabránit vniku nebezpečné látky do domu nebo bytu a neprodleně se přesunu do nejbližšího úkrytu civilní ochrany.

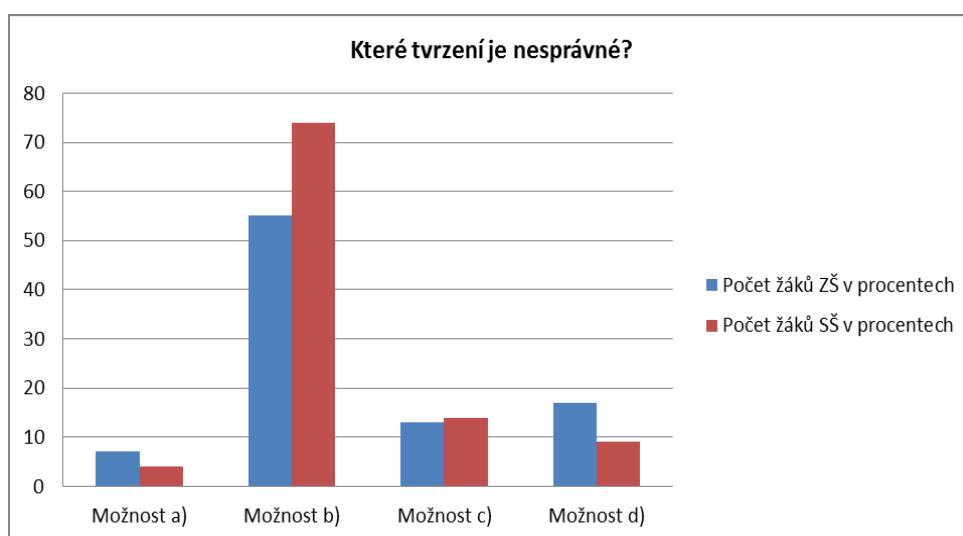
Graf 6: Otázka č. 9 [vlastní]

V **desáté otázce** měli žáci za úkol vybrat z nabízených tvrzení, které je nesprávné. Tvrzení se týkala toho, jak se zachovám při MU. Na základní škole správnou odpověď vědělo 55 % žáků. Na střední škole si poradili již lépe a správnou odpověď již vědělo 74 % žáků.

Znění otázky č. 10:

Které tvrzení je nesprávné?

- Při mimořádné události pomáhám ostatním.
- Při mimořádné události nedělám nic, vše vyřeší složky integrovaného záchranného systému.
- Při mimořádné události netelefonuji na linku tísňového volání, pokud to není nezbytné.
- Při mimořádné události poslouchám pokyny od složek integrovaného záchranného systému.

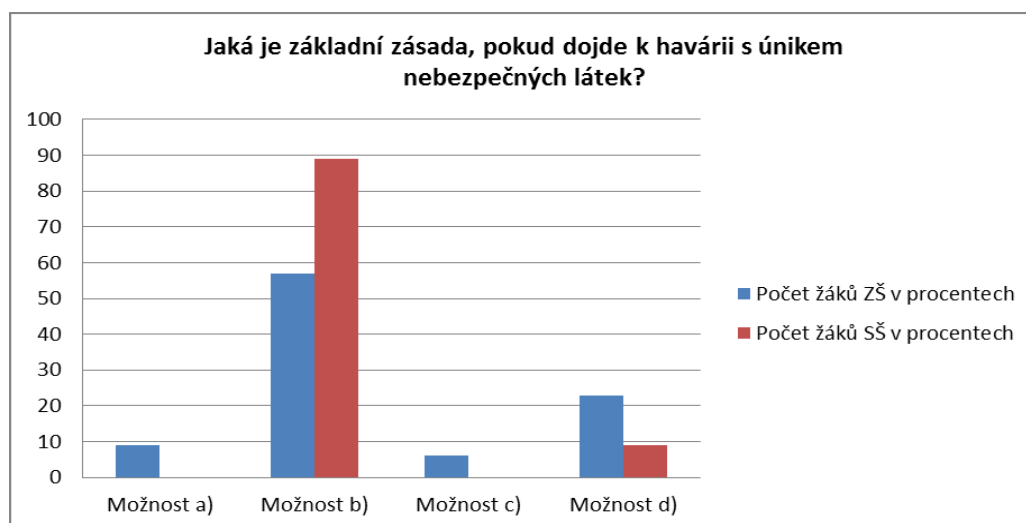
Graf 7: Otázka č. 10 [vlastní]

Následující **jedenáctá otázka** zjišťovala základní zásadu, pokud dojde k havárii s únikem NL. Opět si vedli lépe žáci SŠ, 89 % žáků vědělo správnou odpověď, což je výborný výsledek, při reakci na vzniklou havárii. Toto vědělo pouze 57 % žáků ZŠ. Pokyny od IZS by poslouchalo 23 % žáků.

Znění otázky č. 11:

Jaká je základní zásada, pokud dojde k havárii s únikem nebezpečných látek?

- Důkladně zjistit, co se děje.
- V žádném případě se nepřibližovat k místu havárie.
- Žádná základní zásada není.
- Pouze poslouchám pokyny od integrovaného záchranného systému.

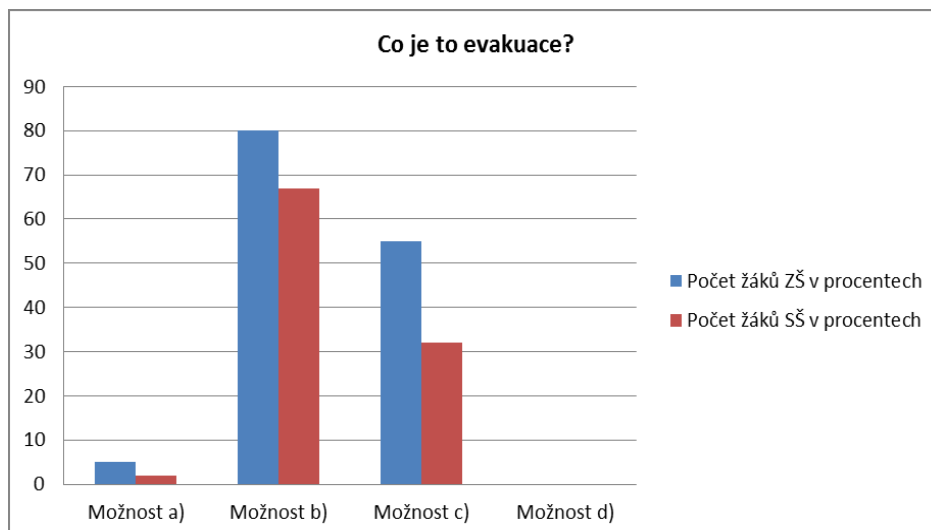
Graf 8: Otázka č. 11 [vlastní]

V dvanácté otázce odpovídali žáci na to, co je evakuace. V této otázce měli žáci rozpoznat správnou definici evakuace. Žáci ZŠ znali správnou odpověď z 80 %. Do evakuace by správně zahrnuli jak přemístění osob, zvířat i věcí. Oproti tomu by tyto tři položky zahrnuli do evakuace žáci SŠ pouze ze 67 %.

Znění otázky č. 12

Co je to evakuace?

- Neprodlené, rychlé a organizované stěhování do jiného města.
- Neprodlené, rychlé a organizované přemístění osob, zvířat nebo věcí do míst mimo ohrožení.
- Neprodlené, rychlé a organizované přemístění osob do míst mimo ohrožení.
- Neprodlené, rychlé a organizované omezení pohybu obyvatel.

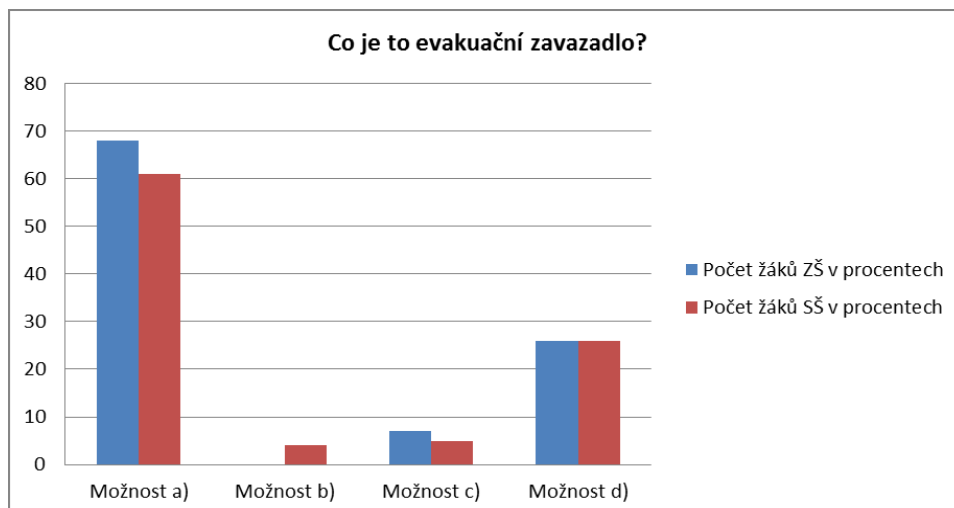
Graf 9: Otázka č. 12 [vlastní]

V otázce třináct hledali žáci definici evakuačního zavazadla. Důležité je, aby si žáci uvědomili, že evakuační zavazadlo si musí připravit při každé evakuaci, bez ohledu na dobu trvání evakuace. V důsledku toho si 26 % žáků na ZŠ i SŠ myslí, že evakuační zavazadlo si připravují pouze v případě dlouhodobé evakuace. Správnou odpověď zaškrtno 68 % ZŠ a 61 % SŠ.

Znění otázky č. 13:

Co je to evakuační zavazadlo?

- Zavazadlo, které si připravíme pro případ opuštění bytu v důsledku mimořádné události.
- Zavazadlo, které si připravím po případné evakuaci v příjímacím středisku.
- Zavazadlo, které připravuji po evakuaci pro případ opuštění místa nouzového ubytování.
- Zavazadlo, které si připravím pro případ opuštění bytu v důsledku mimořádné události, ale pouze v případě dlouhodobé evakuace.

Graf 10: Otázka č. 13 [vlastní]

Ve čtrnácté otázce, žáci z nabízených možností vybírali, které věci by měly především obsahovat evakuační zavazadlo. Šetření ohledně obsahu evakuačního zavazadla dopadlo velice dobře, jak na základní, tak i na střední škole. Většina by si do evakuačního zavazadla zabalila především osobní doklady, léky a zdravotní pomůcky, mobilní telefon s nabíječkou, pojistné smlouvy a přenosné rádio.

Patnáctá otázka se zabývá improvizovanými prostředky ochrany těla. Na ZŠ si vybralo správnou odpověď 40 % žáků, ale 30 % žáků si myslelo, pokud si zakoupí ochrannou masku, která je použita obyvatelstvem, jedná se o improvizovanou ochranu. Na SŠ odpovědělo správně 63 % dotazovaných.

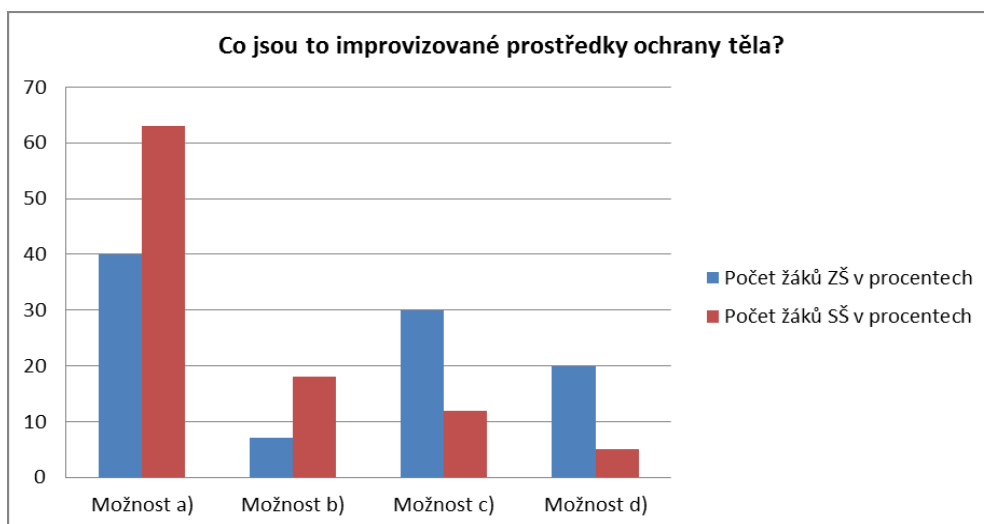
Znění otázky č. 15:

Co jsou to improvizované prostředky ochrany těla?

(Improvizované prostředky lze použít v určitých situacích, například při úniku nebezpečné látky.)

- a) Prostředky sloužící k ochraně dýchacích cest a povrchu těla, vyrobeny svépomocí.
- b) Jakýkoliv předmět, který naleznete v domácnosti, i když není úplně vhodný k ochraně těla a dýchacích cest.

- c) Ochranné masky a jiné specializované vybavení, které máte zakoupeno v domácnosti, ovšem použitelné obyvatelstvem, proto název improvizovaná ochrana.
- d) Prostředky, které dostaneme od integrovaného záchranného systému, ovšem použity improvizovaně.

Graf 11: Otázka č. 15 [vlastní]

V otázce **číslo šestnáct** žáci vybírali ze seznamu nabízených věcí možnosti, jaké by se daly použít k improvizované ochraně těla v případě úniku chemické látky. Žáci jak střední tak základní školy vybrali správné možnosti ochrany. Více se ovšem zaměřovali na ochranu celého těla, ale opomíjeli ochranu očí.

První část sedmnácté otázky zjišťovala, zda si žáci myslí, jestli potřebují vědět, co jsou prostředky improvizované ochrany těla. V průměru 95 % žáků ze ZŠ i SŠ si myslí, že je důležité znát prostředky improvizované ochrany těla.

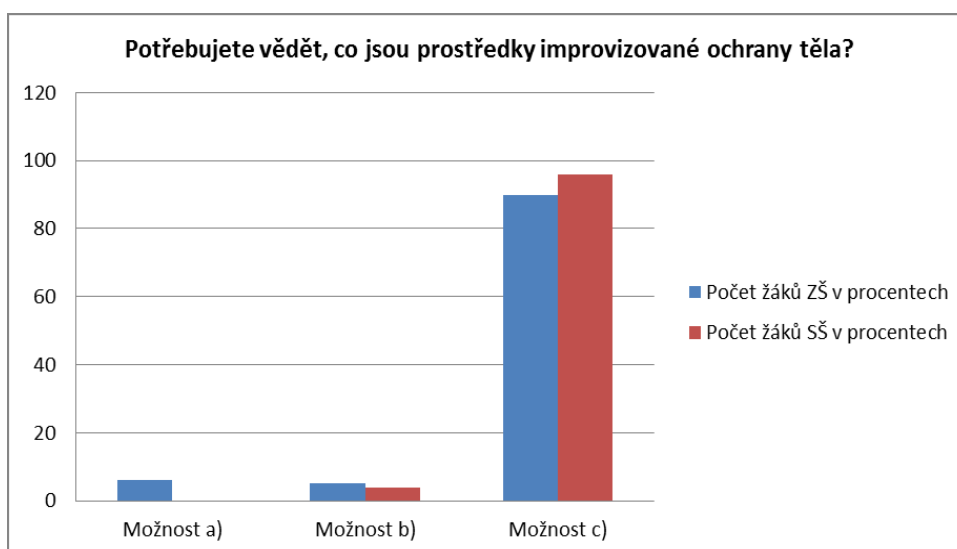
Znění otázky číslo 17. a)

Odpovězte na otázky.

Potřebujete vědět, co jsou prostředky improvizované ochrany těla?

Vyberte jednu z nabízených možností.

- a) Prostředky improvizované ochrany těla nepotřebujeme vůbec. Můžeme se vysvléct do spodního prádla nebo si oblečeme pouze plavky a chemickou látku později smyjeme z povrchu těla.
- b) Ne nepotřebujeme, ochranné masky, pláštěnky a obleky nám poskytnou složky integrovaného záchranného systému.
- c) Ano potřebujeme, abychom se mohli v případě potřeby improvizovaně chránit před účinky nebezpečných látek.

Graf 12: Otázka číslo 17. a) [vlastní]

V druhé části sedmnácté otázky se měli žáci rozhodnout, zda mohou dostat ochrannou masku od složek IZS při úniku NL a zdůvodnit své tvrzení. Ve většině případů žáci odpověděli, že mohou dostat ochranu před NL od složek IZS a své rozhodnutí zdůvodnili např. tvrzením, že složky IZS mají za povinnost chránit obyvatelstvo, při evakuaci obyvatelstva, pokud nemají improvizovanou ochranu nebo tvrzení, že v zařízení, kde se masky nachází, mohou zaměstnanci masku dostat. Pokud odpověděli, že masku dostat nemohou, většinou své tvrzení zdůvodnili, tak že ochrana může být kontaminována NL, složky IZS nemají dostatek masek, pouze dva respondenti odpověděli, že obyvatelstvo primárně používá improvizovanou ochranu a ochranné pomůcky mohou dostat pouze ve válečném stavu.

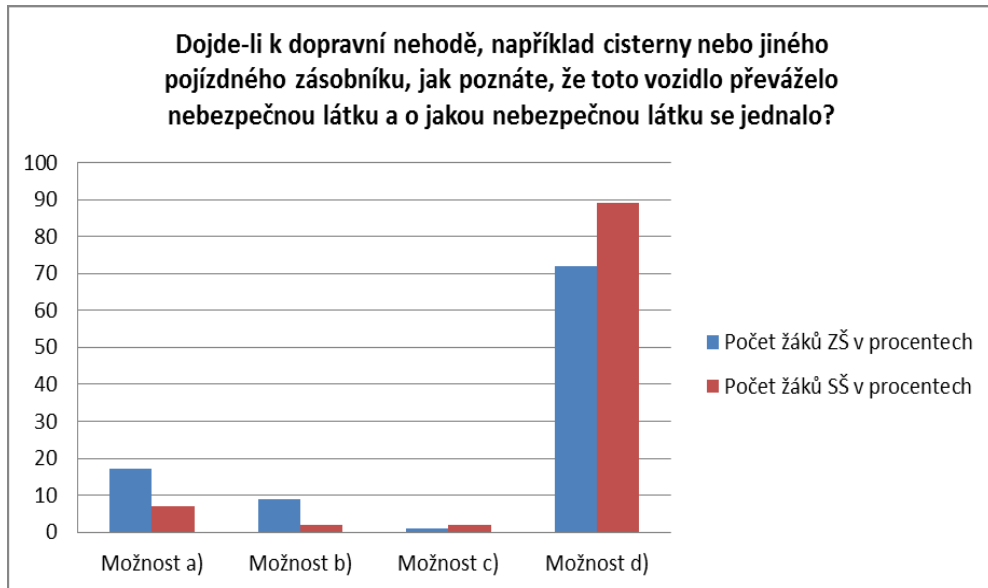
Osmnáctá otázka zjišťovala úroveň schopností komunikovat s linkou tísňového volání v případě MU. 90 % dotazovaných zvládlo základní komunikaci s linkou tísňového volání, věděli, že mají sdělit, kdo volá, odkud volá, co se stalo a kde se to stalo.

Devatenáctá otázka se zaměřuje na označení vozidla, které převáží NL a může být účastníkem dopravní nehody. Překvapivě 72 % žáků ZŠ a 89 % žáků SŠ odpovědělo správně a poznalo by takto označené vozidlo.

Znění otázky č. 19:

Dojde-li k dopravní nehodě, například cisterny nebo jiného pojízdného zásobníku, jak poznáte, že toto vozidlo převáželo nebezpečnou látku a o jakou nebezpečnou látku se jednalo?

- a) Vozidlo je označeno pouze výstražnými značkami a oranžovými výstražnými tabulkami, kde se nachází kód nebezpečnosti, takzvaný Kemlerův kód, který určuje míru rizikovosti nebezpečné látky.
- b) Vozidlo je označeno výstražnými značkami, pokud chceme zjistit, kterou nebezpečnou látku vozidlo převáželo, musíme se dotázat majitele vozidla, případně dopravce.
- c) Vozidlo není označeno, o tom, že vozidlo převáží nebezpečnou látku, vědí pouze majitel vozidla nebo dopravce.
- d) Vozidlo je označeno výstražnými značkami a oranžovými výstražnými tabulkami, kde v horní části tabulky se nachází kód nebezpečnosti neboli Kemlerův kód a v dolní části tabulky se nachází identifikační číslo neboli UN-kód.

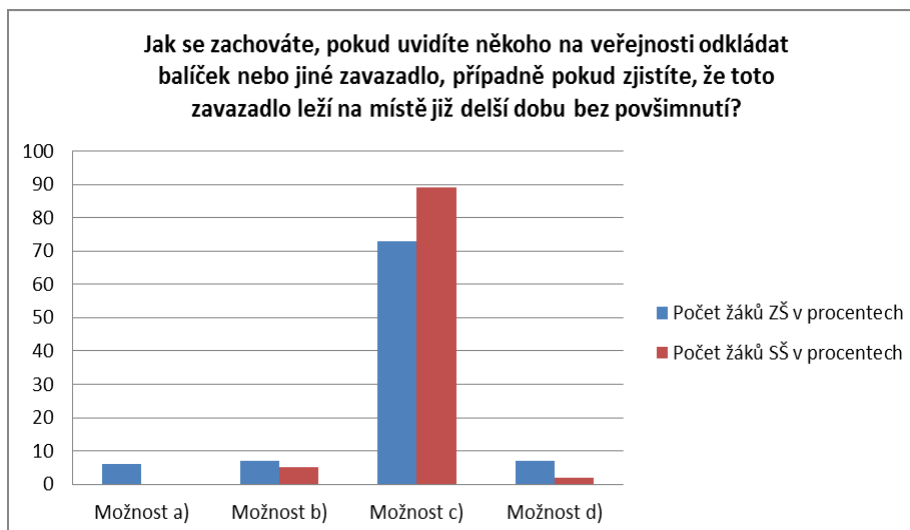
Graf 13: Otázka č. 19 [vlastní]

Dvacátá otázka zjišťuje, jak by se žáci zachovali při nálezu podezřelého zavazadla nebo balíčku. I přes výborný procentuální výsledek toho, jak by se žáci správně zachovali, se našlo 7% žáků ZŠ, kteří by zavazadlo důkladně prozkoumali, aniž by informovali složky IZS.

Znění otázky č. 20

Jak se zachováte, pokud uvidíte někoho na veřejnosti odkládat balíček nebo jiné zavazadlo, případně pokud zjistíte, že toto zavazadlo leží na místě již delší dobu bez povšimnutí?

- a) Neudělám nic, cizích lidí si nevšímám.
- b) Zavazadlo bezprostředně odnesu do bezpečné vzdálenosti od ostatních lidí a poté zavolám na linku tísňového volání.
- c) K zavazadlu se nepřibližuji a na tísňovou linku ohlásím nález podezřelého zavazadla.
- d) Zavazadlo důkladně prozkoumám, pokud by šlo o planý poplach, zcela zbytečně bych informoval složky integrovaného záchranného systému.

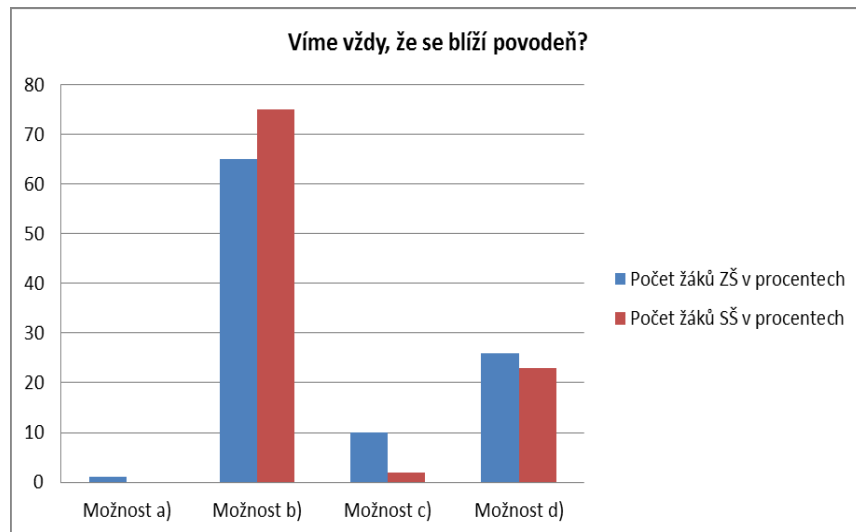
Graf 14: Otázka č. 20 [vlastní]

Dvacátá první otázka se týká, zda víme vždy, zda se blíží povodeň. V této otázce jsou podobné odpovědi žáků ZŠ i SŠ. Žáci ZŠ z 65 % zaškrtnli správnou odpověď. 75 % žáků SŠ je stejného názoru. Myslí si, že ve většině případů, jsme varováni před povodní.

Znění otázky č. 21:

Víme vždy, že se blíží povodeň?

- a) Ano, vždy to víme.
- b) Ve většině případů jsme varováni před povodní.
- c) Ne, nikdy nevíme, kdy k povodni dojde.
- d) Nevíme pouze při dlouhotrvajících deštích.

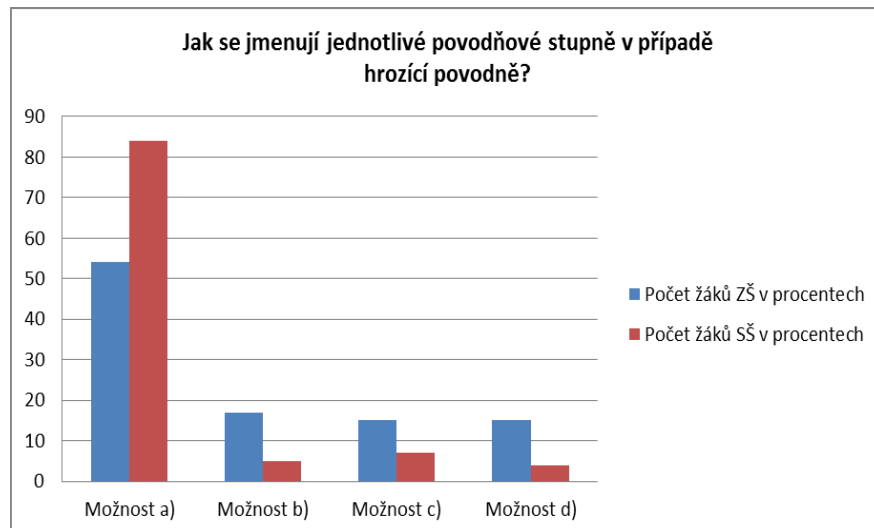
Graf 15: Otázka č. 21 [vlastní]

Dvacátá druhá otázka zjišťuje, zda žáci umí pojmenovat jednotlivé povodňové stupně. Žáků ZŠ odpovědělo správně 54 %. Žáci SŠ byli v odpovědích úspěšnější, správnou odpověď zvolilo 84 % žáků.

Znění otázky č. 22:

Jak se jmenují jednotlivé povodňové stupně v případě hrozící povodně?

- stav bdělosti, stav pohotovosti, stav ohrožení
- stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu
- lehké povodně, silné povodně, dosti silné povodně
- pětiletá voda, dvacetiletá voda, stoletá voda

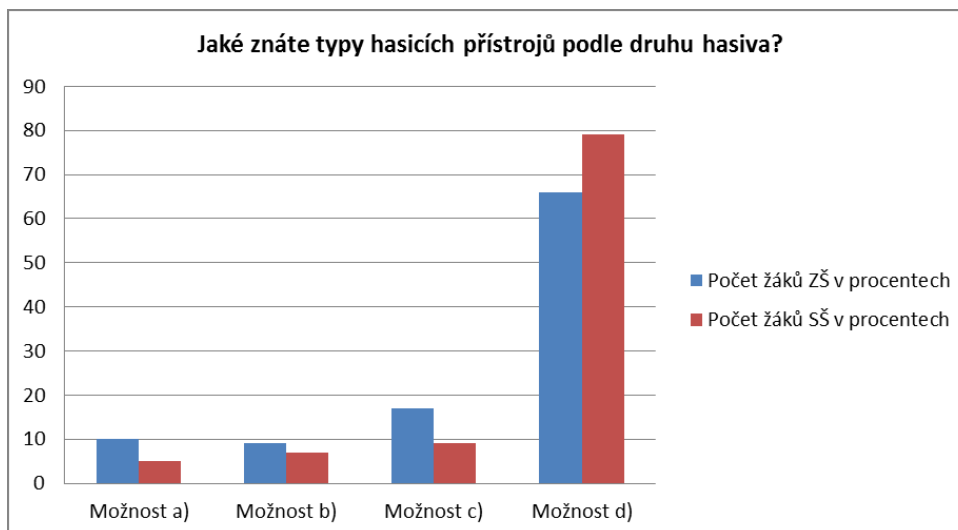
Graf 16: Otázka č. 22 [vlastní]

Otázka číslo dvacet tři zjišťuje znalost typů hasicích přístrojů. Správnou odpověď vědělo 66 % žáků ZŠ a 79 % SŠ.

Znění otázky č. 23:

Jaké znáte typy hasicích přístrojů podle druhu hasiva?

- a) vodovodní, pěnový, práškový, sněhotvorný, halotronový
- b) pěnový, vodovodní, prachový, sněhový, halogenový
- c) vodní, pěnový, sněhový, halogenový,
- d) vodní, pěnový, práškový, sněhový, halotronový

Graf 17: Otázka č. 23 [vlastní]

V otázce číslo dvacet čtyři jsou předloženy žákům druhy hasicích přístrojů a žáci měli rozhodnout o vhodnosti použití jednotlivých hasicích přístrojů. Měli zde možnost zaškrtnutí více správných odpovědí. Nejmenší problémy činilo použití vodního hasicího přístroje. Další úspěšná odpověď se týkala použití práškového hasicího přístroje. Žáci ZŠ i SŠ pouze ze 2 % zaškrtnuli všechny správné možnosti. Nejčastěji měli žáci zaškrtnuté tři správné odpovědi z pěti možných odpovědí.

Znění otázky č. 24:

V možnostech jsou druhy hasicího přístroje, přiřazeny k věcem a látkám, které jsou vhodné tímto přístrojem hasit. Zaškrtněte všechna správná tvrzení. Možnost více správných odpovědí.

- a) Vodní hasicí přístroj je vhodný zejména k hašení elektrických zařízení pod proudem.
- b) Práškový hasicí přístroj je vhodný k hašení elektrických zařízení pod proudem.
- c) Sněhový hasicí přístroj je velmi vhodný k hašení hořlavých prachových částic, sypkých látek a hořlavých alkalických kovů.
- d) Sněhový hasicí přístroj je vhodný k hašení jemné mechaniky a elektrických zařízení.

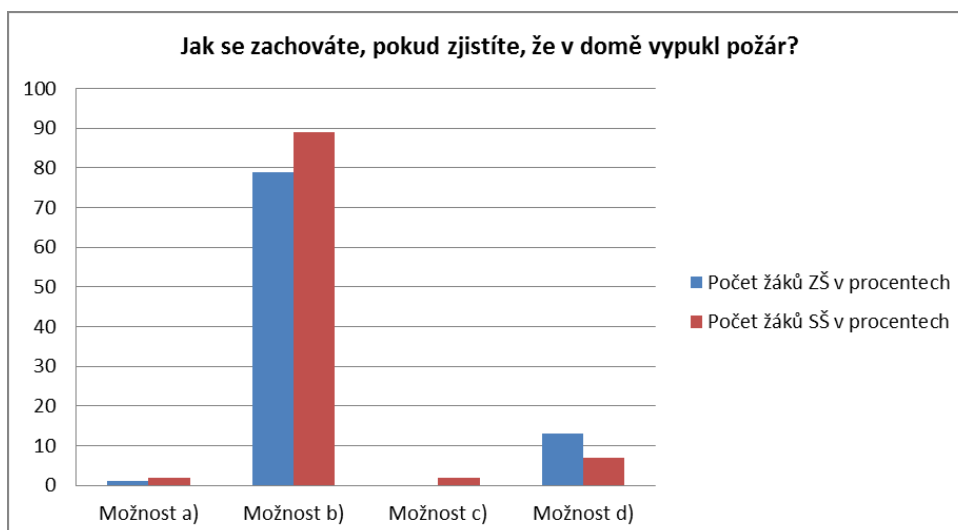
- e) Vodní hasicí přístroj se nesmí použít při hašení zařízení pod proudem a látek, které prudce reagují s vodou (např.: kyseliny).
- f) Pěnový hasicí přístroj je především vhodný k hašení požárů rostlinných a živočišných olejů a tuků používaných v kuchyních.
- g) Pěnový hasicí přístroj se nesmí použít k hašení zařízení pod proudem.
- h) Halotronové přístroje se nesmí nikdy použít k hašení jemné elektroniky, archivů a cenných materiálů.

Otázka číslo dvacet pět se zaměřuje na to, jak se žáci zachovají v případě vypuknutí požáru v domě. Většina žáků, pokud bydlí v domě s více osobami, se bude snažit upozornit na vzniklý požár ostatní osoby, poté opustí dům a zavolají na linku 150 nebo 112.

Znění otázky č. 25

Jak se zachováte, pokud zjistíte, že v domě vypukl požár?

- a) Schovám se v domě a zůstanu uvnitř až do příjezdu složek integrovaného záchranného systému.
- b) Pokud bydlím v domě s více osobami, tak je upozorním na vzniklý požár, poté opustím dům a zavolám na linku 150 nebo 112.
- c) Vyběhnu bez prodlení z domu a o záchranu ostatních osob se postarají složky integrovaného záchranného systému.
- d) Zavolám na linku 150 nebo 112 a bez meškání opustím dům.

Graf 18: Otázka č. 25 [vlastní]

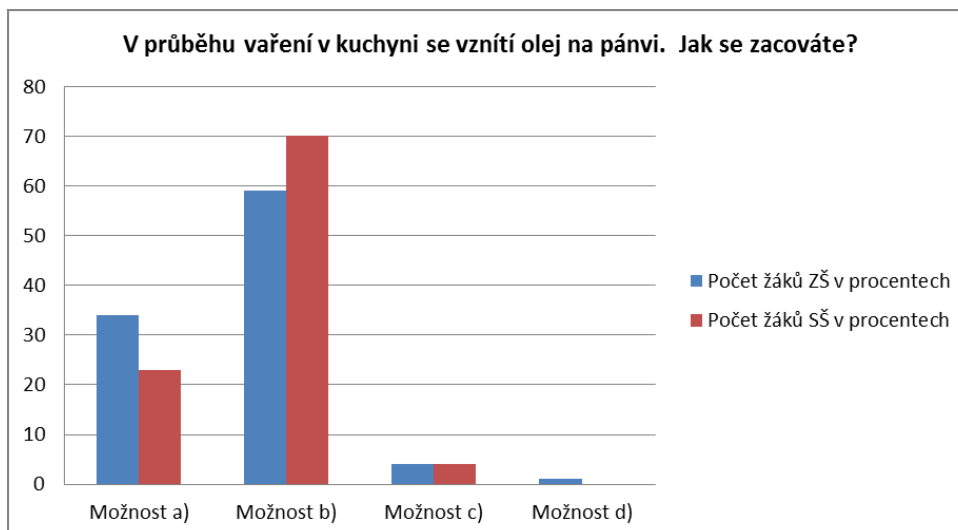
Otázka číslo dvacet šest chce po žácích vyhodnotit situaci, která vznikne při vaření v kuchyni. Na pánvi se vznítí olej a v kuchyni není hasicí přístroj. 59 % žáků ZŠ a 70 % žáků SŠ, by správně přes pánev přehodilo mokrou utěrku, ale 34 % žáků ZŠ a 23 % žáků SŠ by do pánve dopustilo vodu, což je nejhorší možný postup, vznícení oleje na pánvi.

Znění otázky č. 26:

Jak byste se zachovali při popsané události?

V průběhu vaření v kuchyni se vznítí olej na pánvi. (Nemáte k dispozici hasicí přístroj.)

- a) Co nejrychleji dám pánev do dřezu a pustím vodu, kterou uhasím oheň a schladím pánev.
- b) Přes pánev přehodím mokrou utěrku, abych zadusil plameny.
- c) Bezprostředně opustím kuchyni a volám na linku 150 nebo 112.
- d) Vyliji obsah pánve z nejbližšího okna.

Graf 19: Otázka č. 26 [vlastní]

V otázce číslo 27 měli žáci seřadit jednotlivé kroky v případě nálezu člověka v bezvědomí. V postupu první pomoci se otázky žáků značně rozcházejí. U žáků ZŠ se nejčastěji vyskytovaly dvě chyby v postupu první pomoci a u žáků SŠ tři chyby. Bezchybný postup u žáků ZŠ bylo pouze 1 % a u žáků pouze 9 %.

Otázka číslo dvacet osm hledá správný postup při poskytnutí první pomoci, pokud naleznou člověka, který má zástavu dechu a krvácí. Větší procento žáků by správně nejprve podniklo kroky k zastavení krvácení, poté by žáci volali na linku tísňového volání a následně zahájili resuscitaci.

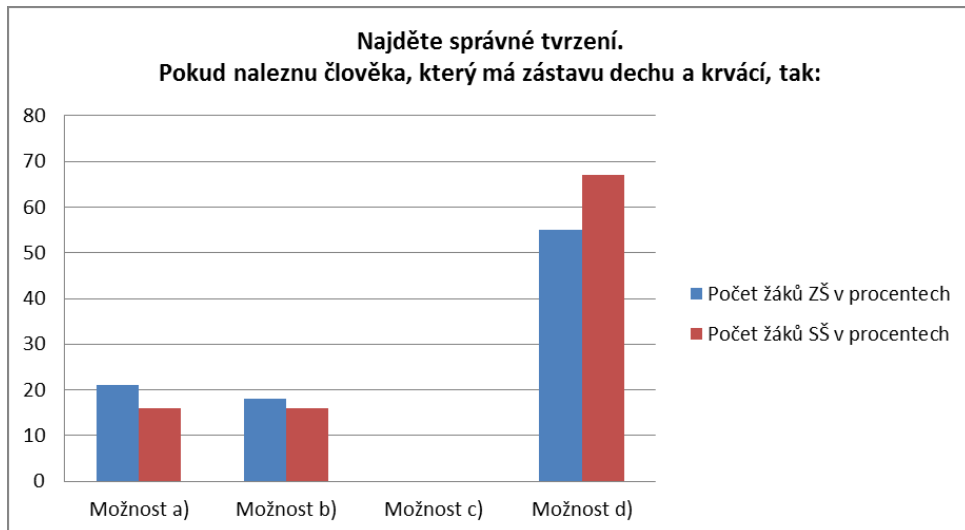
Znění otázky č. 28:

Najděte správné tvrzení.

Pokud naleznou člověka, který má zástavu dechu a krvácí, tak:

- Zahájím bez prodlení resuscitaci a po oživení ošetřím krvácení a zavolám na linku tísňového volání.
- Nejprve volám na linku tísňového volání, poté zahájím resuscitaci a ošetřím krvácení.
- Neudělám nic.

- d) Nejprve podniknu kroky k zastavení krvácení, poté zavolám na linku tísňového volání a zahájím resuscitaci.

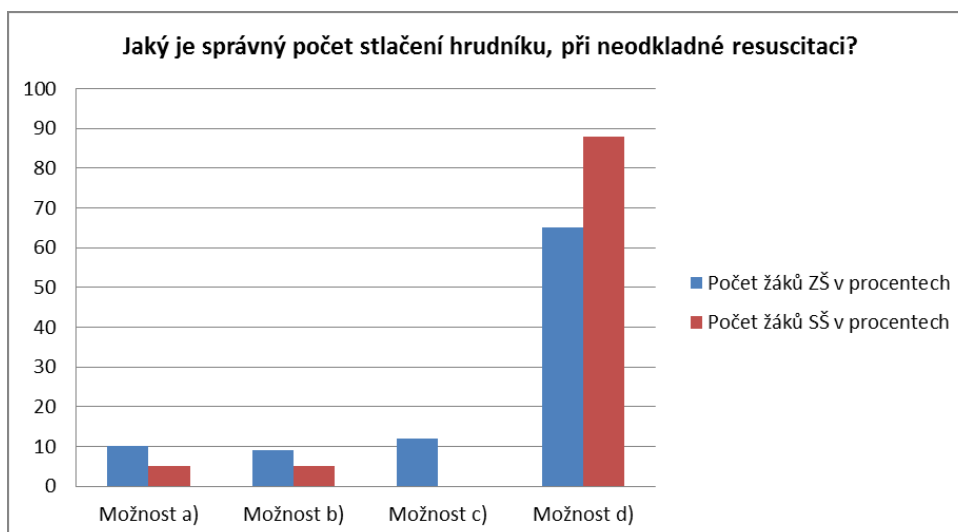
Graf 20: Otázka č. 28 [vlastní]

Počtu správného stlačení hrudníku při resuscitaci se věnuje **otázka číslo dvacet devět**. 65 % žáků ZŠ a 88 % žáků SŠ zná správný počet stlačení hrudníku při resuscitaci.

Znění otázky č. 29:

Jaký je správný počet stlačení hrudníku, při neodkladné resuscitaci?

- a) 15 stačení, frekvencí 100 za minutu
- b) 35 stlačení, frekvencí 110 za minutu
- c) 20 stlačení, frekvencí 110 za minutu
- d) 30 stlačení, frekvencí 100 za minutu

Graf 21: Otázka č. 29 [vlastní]

Následující třicátá otázka je rozdělena na čtyři části. První část zjišťuje co znamená zkratka AED. Možnost Automatizovaný externí defibrilátor vybralo 67 % procent žáků ZŠ a 88% žáků SŠ. **Další tři části otázky** slouží ke zjištění možnosti používání tohoto přístroje, kde je možné jej nalézt a v jaké situaci je přístroj možnost využít. Na ZŠ žáci neví, zda mohou použít přístroj sami a nejsou si jisti, kde ho naleznou. Jen několik žáků ZŠ odpovědělo na tuto otázku správně. Žáci SŠ jsou již informováni o mnoho lépe. 90 % žáků ví, že přístroj je určen pro veřejnost a po otevření komunikuje s dotyčnou osobou. Mají také lepší povědomost o tom, že přístroj můžeme nalézt např. ve velkých obchodních centrech, náměstích a vozidlech složek IZS. Oproti tomu pouze část žáků napsala, že přístroj je použitelný při srdeční zástavě.

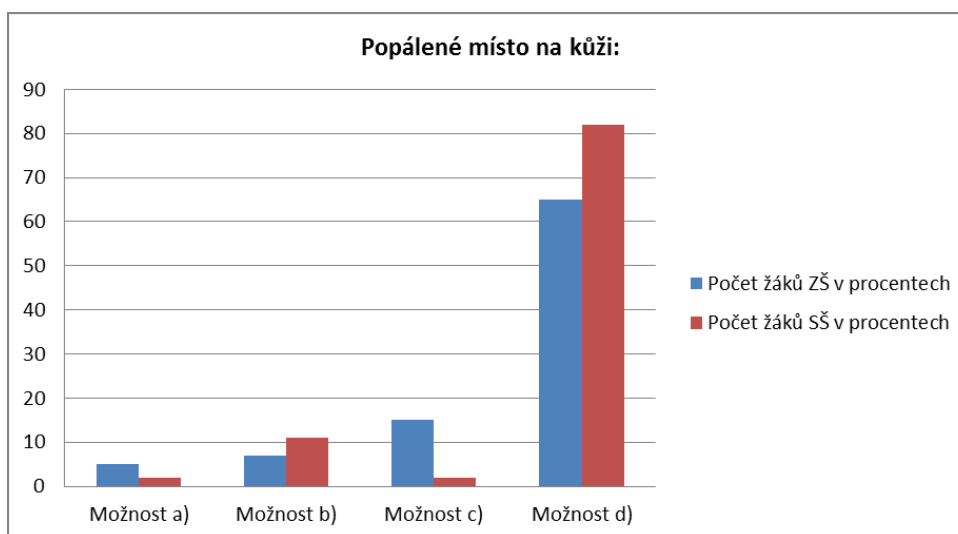
Následující dvě otázky, se zabývají první pomocí z praktického hlediska. První pomocí při popálenině na kůži se zabývá **otázka třicet jedna**. Správný postup při popálení zvolilo 65 % žáků ZŠ a 82 % žáků SŠ.

Znění otázky č. 31:

Popálené místo na kůži:

- a) Zasypu jakoukoliv sypkou látkou
- b) Namažu mastí

- c) Okamžitě přelepím nebo převážu
- d) Okamžitě začnu chladit proudem studené vody

Graf 22: Otázka č. 31 [vlastní]

Jak budou žáci postupovat při ošetření osoby, která si zlomí nohu např. v lese, se věnuje **otázka třicet dva**. Žáci z 90 % prokázali teoretickou znalost postupu, při ošetření zlomeniny.

Zbývající otázky v dotazníku **číslo třicet tři až třicet osm** vyžadují po dotazovaných žácích vytvořit vlastní odpovědi na otázky, které se týkají problematiky mimořádných událostí, IZS, výuky ochrany člověka za MU a výuky první pomoci. Dále zjišťují případné pomůcky pro získávání informací k tomuto tématu a zda žáci byli proškoleni některou ze složek IZS a co si z proškolení odnesli.

Z odpovědí vyplývá, že žáci jsou seznamováni se zásadami první pomoci, při vyučování svými učiteli a složkami IZS. Menší pozornost je věnována problematice ochrany člověka za MU. Více jak polovina žáků se domnívá, že výuka ochrany člověka za MU a výuka první pomoci je důležitá a o tuto problematiku jeví zájem. Žáci by určitě uvítali více názorných pomůcek a informačních zdrojů, ze kterými by mohli pracovat v průběhu výuky. Z dotazníku vyplývá, že největší podíl na vzdělávání žáků v této oblasti mají nadále příslušníci složek IZS.

9.3 Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že průměrně alespoň polovina žáků má teoretické znalosti, které se týkají oblasti ochrany obyvatelstva. Lepší výsledky se týkají oblasti první pomoci. Z dotazníkového průzkumu také vyplynul nedostatečný zájem samotných žáků o tuto problematiku. Doporučoval bych zefektivnit výuku ve smyslu častějšího a pravidelného zařazování témat ochrany obyvatelstva do průběhu celé povinné školní docházky. Z výzkumu je patrné, že pedagogové spoléhají spíše než na vlastní výuku, na výuku vedenou složkami Integrovaného záchranného systému. Přesto mají zájem o tuto problematiku.

Problematickou otázkou byla otázka číslo osm, která se zabývá varovným signálem „Všeobecná výstraha“. U této otázky žáci často nevěděli, že takový signál vůbec existuje. Proto bych doporučil, aby na základních i středních školách probírali problematiku varování obyvatelstva podrobněji a signál si třeba pustit ve výuce, aby žáci slyšeli také jeho praktickou ukázkou.

Další problematickou otázkou byla otázka číslo devět, kde byl největší problém, že žáci nevěděli, zda se při úniku nebezpečné chemické látky mají schovat do nižších nebo vyšších pater budovy. Domnívám se, že toto je způsobeno hlavně neznalostí vlastností chemických látek a neznalostí chování při úniku těchto látek, proto bych doporučil ve výuce např. chemie zmínit vlastnosti nebezpečných chemických látek a jejich chování v případě havárie.

Otázka, která dělala žákům také problémy, byla druhá část otázky číslo sedmnáct, kde žáci nevěděli, zda mohou dostat ochrannou masku nebo ne. Většinou odpovídali, že masku dostat mohou z důvodu nutnosti ochrany od integrovaného záchranného systému. Doporučil bych proto žákům vysvětlit např. v hodinách chemie nebo občanské výchovy, že v případě úniku nebezpečných látek se obyvatelstvo v České republice chrání improvizovanou ochranou těla. Doporučil bych vysvětlit možnost, kdy mohou ochranné masky skutečně dostat.

Jako další problém se jevil zvolení správného postupu resuscitace a další otázky spojené s první pomocí. Proto bych doporučil více se soustředit na výuku první pomoci a více spolupracovat se složkami integrovaného záchranného systému.

9.3.1 Doporučení vyplývající z výsledku dotazníkového šetření

Doporučil bych, aby se žáci více zabývali i praktickou stránkou první pomoci a výuky ochrany člověka za mimořádných událostí. Tato výuka může být realizována pomocí speciálně vyškoleného člena pedagogického sboru na školách, který by se hlouběji orientoval v problematice ochrany člověka za mimořádných událostí a první pomoci. Na tuto činnost by absolvoval kurz, který by mohl realizovat Hasičský záchranný sbor České republiky spolu s ostatními složkami integrovaného záchranného systému. Na škole by pak tento pedagog fungoval jako odborník v rámci preventivně výchovné činnosti. Poté by na škole přispěl k výuce ochrany obyvatelstva. Výuka by probíhala také pomocí praktických ukázek, které by doprovázel metodický materiál. Bylo by vhodné na školách zavést také zcela nový předmět, aby se minimalizovala možnost, že tato tematika nebude probrána. Může se jednat např. o jiné učivo, které může být podle vyučujícího pedagoga důležitější a výuka na toto téma zůstane v pozadí. Praktická výuka na školách také může více zaujmout žáky než jen teoretická stránka problematiky.

Dále bych doporučil, aby se pedagogové hlouběji zaměřili právě na preventivně výchovnou činnost. Tuto činnost by měli u žáků testovat a podle výsledků včlenit do výuky problematiku, která činí žákům největší problémy a lépe se na tuto problematiku zaměřit. K testování a vyučování mohou využít velké množství materiálu, který je k dispozici hlavně na stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky. Další možností je také metodický portál pro Rámcový vzdělávací program, kde naleznete přílohy k Rámcovému vzdělávacímu programu a součástí kterých je i návrh na testové otázky, které se zabývají ochranou člověka za mimořádných událostí, první pomoci atd. Jako další zdroj testovacího materiálu mohou posloužit bakalářské práce na téma týkající se preventivně výchovné činnosti a systému vzdělávání v rámci ochrany obyvatelstva. V těchto pracích lze také nalézt užitečné informace.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabýval zjišťováním současných znalostí a vědomostí žáků na základní a střední škole. Tyto znalosti se týkají problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí. Cílem práce bylo popsat stav úrovně výchovy a vzdělávání na základních školách pomocí dotazníkového šetření. Výsledky jsou prezentovány v grafech a doplněné návrhy případných doporučení. Cíl bakalářské práce se mi podařilo naplnit.

V úvodu bakalářské práce jsem se zabýval vysvětlením základních pojmů, které se týkají ochrany obyvatelstva, dále jsem se zabýval legislativou této oblasti. Zvýšenou pozornost jsem věnoval změnám, které se týkají tohoto tématu v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a zásadám chování při mimořádné události.

Pro zjištění aktuální situace v oblasti výchovy a vzdělávání na základních a středních školách jsem použil dotazníkové šetření, které proběhlo dohromady u 189 respondentů. Dotazovaní dobře spolupracovali a svědomitě vyplnili zadané otázky. Obsah dotazníku odpovídá znalostem žáků na druhém stupni základní školy. Zkrácená verze dotazníku byla určena také pro pedagogy. V posledních kapitolách bakalářské práce jsem se věnoval vyhodnocení výsledků, které jsem získal z dotazníkového šetření. Grafické znázornění dat mi pomohlo lépe zhodnotit úroveň dosažených znalostí a navrhnout možná doporučení formou podnětu k zamyšlení nad efektivnějším začleněním výuky ochrany člověka za mimořádných událostí do průběhu vzdělávání.

Hlavním smyslem bakalářské práce bylo zanalyzovat současný systém vzdělávání v ochraně obyvatelstva především na úrovni základního vzdělávání a získání přehledu úrovně vědomostí u žáků v této problematice. Od pedagogů se mi podařilo získat názory na preventivně výchovnou činnost na školách v této problematice.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] MARTÍNEK, Bohumír, Petr LINHART, a kol. MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: Příručka pro učitele základních a středních škol*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p.o., 2003, 120 str. ISBN 80-86640-08-6
- [2] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ a Libor FOLWARCZNY. *Ochrana obyvatelstva*. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013, 177 s. ISBN 978-80-7385-134-7.
- [3] ŠENOVSKÝ, Michail, Vilém ADAMEC a Zdeněk HANUŠKA. *Integrovaný záchranný systém*. 2. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007, 157 s. ISBN 978-80-7385-007-4.
- [4] *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2015-10-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/29408/>
- [5] HASÍK, Juljo a kol., *Standardy první pomoci*. 1., vyd. [online]. Praha, 2002, ISBN 978-80-87729-00-7, [cit. 2015-05-14], dostupné z: http://www.cervenkykriz.eu/cz/standardy/Standardy_poskytovani_prvni_pomoci_2_vydani-2012.pdf
- [6] ADAMEC, Vilém. *Ochrana před povodněmi a ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2012, 131 s. ISBN 978-80-7385-118-7.
- [7] ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>
- [8] Záchranný kruh: *Evakuační zavazadlo* [online]. 2015 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <https://zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/vystrahy-a-varovani/evakuace/evakuacni-zavazadlo.html>
- [9] *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030* [online]. MV-GŘ HZS ČR, Praha 2013. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf

- [10] *Ústní sdělení*, [HZS KV, ÚO Jihlava, Pracoviště prevence OOB a KŘ], [Sokolovská 2, 586 01 Jihlava], [2015-05-04]
- [11] *Ústní sdělení*, [Oblastní spolek ČČK Jihlava], [Vrchlického 57, 586 01 Jihlava], [2015-05-04]
- [12] Záchranný kruh: *Prostředky individuální ochrany* [online]. 2015 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <https://zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/vystrahy-a-varovani/ukryti/prostredky-idividualni-ochrany.html>
- [13] Záchranný kruh: *Havárie-Chemické látky* [online]. 2015 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://infobox.zachranny-kruh.cz/mimoradne-udalosti/havarie/havarie-chemicke-latky.html>
- [14] Chemické havárie, *Označení vozidel přepravujících nebezpečné látky* [online]. © 2011 – 2014 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://hasicibezdekov.webnode.cz/prevence/chemicke-havarie/>
- [15] Jak se zachovat při úniku nebezpečné látky. In: *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje: Ochrana obyvatelstva* [online]. Praha, 2014 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/jak-se-zachovat-pri-uniku-nebezpecne-latky>
- [16] Rady obyvatelstvu: Jak volat na tísňovou linku. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky: Služby pro veřejnost* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/jak-volat-na-tisnovou-linku.aspx>
- [17] Záchranný kruh: *Jak se zachovat při požáru v bytě* [online]. 2015 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://infobox.zachranny-kruh.cz/pozary/jak-se-chovat-pri-pozaru-v-byte.html>
- [18] Jak zní siréna. In: *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje: Rady a postupy* [online]. Praha, 2014 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/jak-zni-sirena>
- [19] *Přehled varovných signálů* [online]. 2015 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.koprivnice.cz/index.php?id=prehled-varovnych-signalu-koprivnice>

- [20] Jaký hasicí přístroj na co použít. In: *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje: Požární prevence* [online]. Praha, 2014 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/hasici-pristroje>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ZŠ	Základní škola
SŠ	Střední škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	Mimořádná událost
PO	Požární ochrana
OO	Ochrana obyvatelstva
NL	Nebezpečná látka
ORP	Obce s rozšířenou působností
KOPIS	Krajské operační a informační středisko
IZS	Integrovaný záchranný systém
ZZS	Zdravotnická záchranná služba
PČR	Policie České republiky
MěP	Městská policie
HZS	Hasičský záchranný sbor
ČČK	Český červený kříž
KŘ	Krizové řízení
ÚO	Územní odbor
ČR	Česká republika
KV	Kraj Vysočina
NATO	North Atlantic Treaty Organisation (Severoatlantická aliance)
EU	Evropská unie
AED	Automatizovaný externí defibrilátor

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: SWOT analýza oblasti výchovy a vzdělávání [9]	18
Obrázek 2: ČČK témata přednášek se žáky na ZŠ [11]	34
Obrázek 3: Schéma akustického signálu Všeobecná výstraha z rotační sirény [19]	37
Obrázek 4: Schéma akustického signálu Všeobecná výstraha z elektronické sirény [19]	37
Obrázek 5: Příklad označení NL v silniční dopravě [14]	46

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Otázka č. 1 [vlastní].....	55
Graf 2: Otázka č. 1 [vlastní].....	58
Graf 3: Otázka č. 3 [vlastní].....	59
Graf 4: Otázka č. 5 [vlastní].....	60
Graf 5: Otázka č. 8 [vlastní].....	61
Graf 6: Otázka č. 9 [vlastní].....	62
Graf 7: Otázka č. 10 [vlastní].....	63
Graf 8: Otázka č. 11 [vlastní].....	64
Graf 9: Otázka č. 12 [vlastní].....	65
Graf 10: Otázka č. 13 [vlastní].....	66
Graf 11: Otázka č. 15 [vlastní].....	67
Graf 12: Otázka číslo 17. a) [vlastní].....	68
Graf 13: Otázka č. 19 [vlastní].....	70
Graf 14: Otázka č. 20 [vlastní].....	71
Graf 15: Otázka č. 21 [vlastní].....	72
Graf 16: Otázka č. 22 [vlastní].....	73
Graf 17: Otázka č. 23 [vlastní].....	74
Graf 18: Otázka č. 25 [vlastní].....	76
Graf 19: Otázka č. 26 [vlastní].....	77
Graf 20: Otázka č. 28 [vlastní].....	78
Graf 21: Otázka č. 29 [vlastní].....	79
Graf 22: Otázka č. 31 [vlastní].....	80

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník pro pedagogy

Příloha P II: Dotazník pro žáky ZŠ a SŠ

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO PEDAGOGY

DOTAZNÍK PRO PEDAGOGY

Analýza současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva

Dobrý den,

jmenuji se Jan Horký a studuji obor Ochrana obyvatelstva na Fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti, která spadá pod Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně.

Budu Vám nesmírně vděčný, pokud věnujete několik minut vyplnění následujícího dotazníku a svědomitě dotazník vyplníte.

Všechny Vámi vyplněné údaje budou využity pouze pro účely praktické části mé bakalářské práce s názvem „Analýza současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva“. Pomocí tohoto dotazníku bych rád zjistil, na jaké úrovni jsme připraveni čelit mimořádným událostem a jestli bychom se zachovali správně v případě mimořádných událostí, které jsou součástí životů nás všech.

Při vyplňování dotazníku, prosím zaškrtněte správné odpovědi křížkem v okénku u odpovědi.

Správná odpověď Zaškrtnutí správné odpovědi

Mnohokrát Vám děkuji za Vaši spolupráci při vyplnění dotazníku a přeji Vám krásné prožití jarních dnů.

1. Vyplňte:

Jsem učitelem/profesorem na:

Základní škole

Střední škole

2. Vyplňte název školy, kde vyučujete a jaký předmět/y na této škole vyučujete.

3. Bylo Vám nabídnuto školení na téma chování při mimořádné události nebo první pomoci?

Pokud jste se účastnili nějakého školení na toto téma, můžete popsat obsah školení?

4. Byli jste seznámeni se zásadami první pomoci nebo chování při mimořádné události?

Otázka pro učitele: Byli žáci a žákyně ve škole seznámeni s výše uvedenými zásadami?

5. **Otázka pro učitele: Probíráte se žáky a žákyněmi ve vyučování problematiku na téma ochrana člověka za mimořádných událostí a první pomoci, například problematiku z výše uvedených otázek v dotazníku?**

Ne

Ano. Napište, jakou problematikou jste se ve škole zabývali.

6. **Máte zájem o problematiku týkající se integrovaného záchranného systému nebo ochrany člověka za mimořádné události? Napište, o jakou problematiku máte zájem.**

7. **Domníváte se, že je výuka ochrany člověka za mimořádných událostí a výuka první pomoci pro žáky a žákyně důležitá? Svě tvrzení zdůvodněte.**

8. **Napište, jaké máte k dispozici ve škole učebnice a knihy týkající se první pomoci nebo ochrany člověka za mimořádných událostí, případně alespoň informační letáky a prospekty na nástěnkách ve třídě nebo na chodbě školy.**

9. **Otázka pro učitele: Navštívili školu příslušníci HZS nebo ZZS?**

Pokud si pamatujete, co s žáky/žákyněmi probírali, můžete to několika slovy popsat?

Velice Vám děkuji za vyplnění dotazníku a přeji Vám pěkný zbytek dne.

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY ZŠ A SŠ

Analýza současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva

Dobrý den, vážení žáci a vážené žákyně,

jmenuji se Jan Horký a studuji obor Ochrana obyvatelstva na Fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti, která spadá pod Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně.

Budu Vám nesmírně vděčný, pokud věnujete několik minut vyplnění následujícího dotazníku a svědomitě dotazník vyplníte.

Všechny Vámi vyplněné údaje budou využity pouze pro účely praktické části mé bakalářské práce s názvem „Analýza současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva“. Pomocí tohoto dotazníku bych rád zjistil, na jaké úrovni jsme připraveni čelit mimořádným událostem a jestli bychom se zachovali správně v případech mimořádných událostí, které jsou součástí životů nás všech.

Při vyplňování dotazníku, prosím zaškrtněte správné odpovědi křížkem v okénku u odpovědi.

Správná odpověď Zaškrtnutí správné odpovědi

Mnohokrát Vám děkuji za Vaši spolupráci při vyplnění dotazníku a přeji Vám krásné prožití jarních dnů.

1. Jsem žákem/žačkou:

a) Základní školy

- sedmého ročníku
- osmého ročníku
- devátého ročníku

b) Střední školy

- prvního ročníku
- druhého ročníku
- třetího ročníku
- čtvrtého ročníku

2. Studuji na škole (název školy):

3. Kterou situaci můžeme nazvat mimořádnou událostí?

- Situaci, při které je ohrožena výstavba důležité komunikace nebo budovy.
- Situaci, při které jsou ohroženy životy a zdraví lidí, dochází ke škodám na majetku a životním prostředí.
- Situaci, při které jsou vyhlášeny předčasné prázdniny.
- Situaci, při které je možnost zrušení školního výletu nebo dovolené.

4. Vyjmenujte základní složky integrovaného záchranného systému.

5. Která čísla tísňového volání se používají v České republice?

150, 151, 152, 153, 154

112, 150, 155, 152, 158

150, 155, 158, 156, 112

112, 150, 155, 158, 1188

6. Co si představíte pod pojmem varování obyvatelstva při mimořádné události?

7. Jak může být obyvatelstvo varováno při hrozící mimořádné události?

8. Jaký varovný signál sirény uslyšíte, pokud vás bude varovat před hrozící mimořádnou událostí?

Žádný tón neuslyšíte.

Všechny tóny jsou stejné, rozlišujeme pouze hlasovou informaci, která následuje bezprostředně po tónu, např.: chemická havárie, přílivová vlna,

Tento signál poznáte podle kolísavého tónu sirény, který trvá 140 vteřin a může zaznít až třikrát po sobě.

Uslyšíte signál, který je přerušovaný, ve schématu: 25 vteřin siréna zapnuta, 10 vteřin vypnuta, 25 vteřin opět zapnuta.

Signál varování před hrozící MU je stejný jako signál použitý při zkoušce sirény, vždy první středu v měsíci ve 12 hodin, tedy 140 vteřin trvajících nepřerušovaný tón.

9. Jak se zachováte, když jste doma, zazní varovný signál a zjistíte, že se jedná o případ havárie s únikem nebezpečných chemických látek?

- Nic nedělám, o vše se postarají složky IZS.
- Pokud je to možné, přesunu se do vyšších pater budovy, do místnosti proti směru větru, snažím se utěsnit okna i dveře v místnosti, namočím závěsy, vypnu klimatizaci a poslouchám rádio nebo jiný sdělovací prostředek.
- Přesunu se neprodleně do nižších pater budovy nebo do sklepních prostor, kde utěsním okna i dveře, vypnu klimatizaci, poslouchám rádio nebo jiný sdělovací prostředek a čekám na pomoc od IZS.
- V žádném případě nezůstávám v bytě, protože svépomocí nemohu zabránit vniku nebezpečné látky do domu nebo bytu a neprodleně se přesunu do nejbližšího úkrytu civilní ochrany.

10. Které tvrzení je nesprávné?

- Při mimořádné události pomáhám ostatním.
- Při mimořádné události nedělám nic, vše vyřeší složky integrovaného záchranného systému.
- Při mimořádné události netelefonuji na linku tísňového volání, pokud to není nezbytné.
- Při mimořádné události poslouchám pokyny od složek integrovaného záchranného systému.

11. Jaká je základní zásada, pokud dojde k havárii s únikem nebezpečných látek?

- Důkladně zjistit, co se děje.
- V žádném případě se nepřibližovat k místu havárie.
- Žádná základní zásada není.
- Pouze poslouchám pokyny od integrovaného záchranného systému.

12. Co je to evakuace?

- Neprodlené, rychlé a organizované stěhování do jiného města.
- Neprodlené, rychlé a organizované přemístění osob, zvířat nebo věcí do míst mimo ohrožení.
- Neprodlené, rychlé a organizované přemístění osob do míst mimo ohrožení.
- Neprodlené, rychlé a organizované omezení pohybu obyvatel.

13. Co je to evakuační zavazadlo?

- Zavazadlo, které si připravíme pro případ opuštění bytu v důsledku mimořádné události.
- Zavazadlo, které si připravím po případné evakuaci v příjímacím středisku.
- Zavazadlo, které připravuji po evakuaci pro případ opuštění místa nouzového ubytování.
- Zavazadlo, které si připravím pro případ opuštění bytu v důsledku mimořádné události, ale pouze v případě dlouhodobé evakuace.

14. Z nabízených možností vyberte, které věci, by zejména mělo obsahovat evakuační zavazadlo.

☐ osobní doklady	☐ šperky a jiné cennosti
☐ hry na PC	☐ domácí zvířata
☐ televize	☐ pojistné smlouvy
☐ léky a zdravotní pomůcky	☐ kapesní nůž
☐ mobilní telefon s nabíječkou	☐ lak na nehty
☐ kuchyňské vybavení	☐ svítidla
☐ stolní lampa	☐ domácí květiny
☐ knihy	☐ přenosné rádio
☐ náhradní baterie	☐ kuchyňské spotřebiče
☐ sportovní pomůcky	

15. Co jsou to improvizované prostředky ochrany těla?

(Improvizované prostředky lze použít v určitých situacích, například při úniku nebezpečné látky.)

- Prostředky sloužící k ochraně dýchacích cest a povrchu těla, vyrobeny svépomocí.
- Jakýkoliv předmět, který naleznete v domácnosti, i když není úplně vhodný k ochraně těla a dýchacích cest.
- Ochranné masky a jiné specializované vybavení, které máte zakoupeno v domácnosti, ovšem použitelné obyvatelstvem, proto název improvizovaná ochrana.
- Prostředky, které dostaneme od integrovaného záchranného systému, ovšem použity improvizovaně.

16. Vyberte, které věci ze seznamu by se daly použít k improvizované ochraně těla v případě úniku chemické látky za situace, kdy je nutné tyto prostředky použít.

☐ Savé a prodyšné tkaniny	☐ Sandále
☐ Sáčky z plastické hmoty	☐ Koupací čepice
☐ Deky	☐ Plavky
☐ Pet lahve	☐ Pláštěnka
☐ Šála, šátek	☐ Igelitový pytel na odpadky
☐ Kšiltovka	☐ Spacák
☐ Kukla	☐ Dres
☐ Lyžařské brýle	☐ Potápěčské brýle
☐ Gumové holínky	☐ Gumové rukavice

17. Odpovězte na otázky.

a) Potřebujete vědět, co jsou prostředky improvizované ochrany těla?

Vyberte jednu z nabízených možností.

- Prostředky improvizované ochrany těla nepotřebujeme vůbec. Můžeme se vysvléct do spodního prádla nebo si oblečeme pouze plavky a chemickou látku později smyjeme z povrchu těla.
- Ne nepotřebujeme, ochranné masky, pláštěnky a obleky nám poskytnou složky integrovaného záchranného systému.
- Ano potřebujeme, abychom se mohli v případě potřeby improvizovaně chránit před účinky nebezpečných látek.

b) Můžete dostat ochrannou masku nebo jinou ochranu před nebezpečnou látkou od složek integrovaného záchranného systému, pokud tato látka unikne ze zařízení, ve kterém jsou nebezpečné látky používány nebo skladovány? Zdůvodněte své tvrzení.

18. Co vše je důležité sdělit, pokud zavoláte na linku tísňového volání v případě, že se stane například dopravní nehoda a jsou zranění účastníci nehody?

19. Dojde-li k dopravní nehodě, například cisterny nebo jiného pojízdného zásobníku, jak poznáte, že toto vozidlo převáželo nebezpečnou látku a o jakou nebezpečnou látku se jednalo?

- Vozidlo je označeno pouze výstražnými značkami a oranžovými výstražnými tabulkami, kde se nachází kód nebezpečnosti, takzvaný Kemlerův kód, který určuje míru rizikovosti nebezpečné látky.
- Vozidlo je označeno výstražnými značkami, pokud chceme zjistit, kterou nebezpečnou látku vozidlo převáželo, musíme se dotázat majitele vozidla, případně dopravce.
- Vozidlo není označeno, o tom, že vozidlo převáží nebezpečnou látku, vědí pouze majitel vozidla nebo dopravce.
- Vozidlo je označeno výstražnými značkami a oranžovými výstražnými tabulkami, kde v horní části tabulky se nachází kód nebezpečnosti neboli Kemlerův kód a v dolní části tabulky se nachází identifikační číslo neboli UN-kód.

20. Jak se zachováte, pokud uvidíte někoho na veřejnosti odkládat balíček nebo jiné zavazadlo, případně pokud zjistíte, že toto zavazadlo leží na místě již delší dobu bez povšimnutí?

- Neudělám nic, cizích lidí si nevšímám.
- Zavazadlo bezprostředně odnesu do bezpečné vzdálenosti od ostatních lidí a poté zavolám na linku tísňového volání.
- K zavazadlu se nepřibližuji a na tísňovou linku ohlásím nález podezřelého zavazadla.
- Zavazadlo důkladně prozkoumám, pokud by šlo o planý poplach, zcela zbytečně bych informoval složky integrovaného záchranného systému.

21. Víme vždy, že se blíží povodeň?

- Ano, vždy to víme.
- Ve většině případů jsme varováni před povodní.
- Ne, nikdy nevíme, kdy k povodni dojde.
- Nevíme pouze při dlouhotrvajících deštích.

22. Jak se jmenují jednotlivé povodňové stupně v případě hrozící povodně?

- stav bdělosti, stav pohotovosti, stav ohrožení
- stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu
- lehké povodně, silné povodně, dosti silné povodně
- pětiletá voda, dvacetiletá voda, stoletá voda

23. Jaké znáte typy hasicích přístrojů podle druhu hasiva?

- vodovodní, pěnový, práškový, sněhotvorný, halotronový
- pěnový, vodovodní, prachový, sněhový, halogenový
- vodní, pěnový, sněhový, halogenový,
- vodní, pěnový, práškový, sněhový, halotronový

24. V možnostech jsou druhy hasicího přístroje, přiřazeny k věcem a látkám, které jsou vhodné tímto přístrojem hasit. Zaškrtněte všechna správná tvrzení. Možnost více správných odpovědí.

- Vodní hasicí přístroj je vhodný zejména k hašení elektrických zařízení pod proudem.
- Práškový hasicí přístroj je vhodný k hašení elektrických zařízení pod proudem.
- Sněhový hasicí přístroj je velmi vhodný k hašení hořlavých prachových částic, sypkých látek a hořlavých alkalických kovů.
- Sněhový hasicí přístroj je vhodný k hašení jemné mechaniky a elektrických zařízení.
- Vodní hasicí přístroj se nesmí použít při hašení zařízení pod proudem a látek, které prudce reagují s vodou (např.: kyseliny).
- Pěnový hasicí přístroj je především vhodný k hašení požárů rostlinných a živočišných olejů a tuků používaných v kuchyních.
- Pěnový hasicí přístroj se nesmí použít k hašení zařízení pod proudem.
- Halotronové přístroje se nesmí nikdy použít k hašení jemné elektroniky, archivů a cenných materiálů.

25. Jak se zachováte, pokud zjistíte, že v domě vypukl požár?

- Schovám se v domě a zůstanu uvnitř až do příjezdu složek integrovaného záchranného systému.
- Pokud bydlím v domě s více osobami, tak je upozorním na vzniklý požár, poté opustím dům a zavolám na linku 150 nebo 112.
- Vyběhnu bez prodlení z domu a o záchranu ostatních osob se postarají složky integrovaného záchranného systému.
- Zavolám na linku 150 nebo 112 a bez meškání opustím dům.

26. Jak byste se zachovali při popsané události?

V průběhu vaření v kuchyni se vznítí olej na pánvi. (Nemáte k dispozici hasicí přístroj.)

- Co nejrychleji dám pánev do dřezu a pustím vodu, kterou uhasím oheň a schladím pánev.
- Přes pánev přehodím mokrou utěrku, abych zadusil plameny.
- Bezprostředně opustím kuchyni a volám na linku 150 nebo 112.
- Vyliji obsah pánve z nejbližšího okna.

27. Seřadte jednotlivé kroky podle toho, jak budete postupovat, pokud naleznete člověka

v bezvědomí. (Seřadte pomocí čísel 1 až 8, která vepíšete do okýnek.)

- Ověřit bezvědomí hlasitým oslovením, pokud dotyčný nereaguje, následuje bolestný podmět (například štípnutí do ušního lalůčku, ...).
- Zavolat o pomoc okolí.
- Při zjištění, že dotyčný nedýchá, zahájím resuscitaci postižené osoby.
- Pokud zjistím, že dotyčný nereaguje, ale dýchá normálně, uložím ho do stabilizované polohy.
- Ověřím dýchání pohledem na hrudník a přiložením tváře k ústům postiženého.
- Zavolám na linku tísňového volání, záchrannou službu (155) nebo na linku 112.
- Zprůchodním dýchací cesty, zakloním hlavu a začnu s prováděním resuscitace v poměru 30 : 2.
- Pokud je to možné, pokračuji s resuscitací až do předání postižené osoby záchranné službě.

28. Najděte správné tvrzení.

Pokud naleznu člověka, který má zástavu dechu a krvácí, tak:

- Zahájím bez prodlení resuscitaci a po oživení ošetřím krvácení a zavolám na linku tísňového volání.
- Nejprve volám na linku tísňového volání, poté zahájím resuscitaci a ošetřím krvácení.
- Neudělám nic.
- Nejprve podniknu kroky k zastavení krvácení, poté zavolám na linku tísňového volání a zahájím resuscitaci.

29. Jaký je správný počet stlačení hrudníku, při neodkladné resuscitaci?

- 15 stlačení, frekvencí 100 za minutu
- 20 stlačení, frekvencí 110 za minutu
- 35 stlačení, frekvencí 110 za minutu
- 30 stlačení, frekvencí 100 za minutu

30. Odpovězte na následující otázky.

a) Co se označuje zkratkou AED?

- Autonomní exteriérový defibrilátor
- Automatizovaný externí defibrilátor
- Elektromagnetický impulz.

b) Můžete přístroj AED použít bez předchozího školení? Zdůvodněte vaše tvrzení.

c) Kde přístroj AED naleznete?

d) V jaké situaci můžete tento přístroj využít?

31. Popálené místo na kůži:

- Zasypu jakoukoliv sypkou látkou
- Namažu mastí
- Okamžitě přelepím nebo převážu
- Okamžitě začnu chladit proudem studené vody

32. Jak budete postupovat při ošetření kamaráda nebo kamarádky, která si v lese zlomí nohu?

33. Byli jste ve škole seznámeni se zásadami první pomoci nebo chování při mimořádné události?

34. Probíráte ve vyučování problematiku na téma ochrana člověka za mimořádných událostí, například problematiku z výše uvedených otázek v dotazníku?

Ne

Ano. Napište, jakou problematikou jste se ve škole zabývali.

35. Máte zájem o problematiku týkající se integrovaného záchranného systému nebo ochrany člověka za mimořádné události? Napište, o jakou problematiku máte zájem.

36. Domníváte se, že je výuka ochrany člověka za mimořádných událostí a výuka první pomoci důležitá? Své tvrzení zdůvodněte.

37. Napište, jaké máte k dispozici ve škole učebnice nebo knihy týkající se první pomoci nebo ochrany člověka za mimořádných událostí, případně alespoň informační letáky nebo prospekty na nástěnkách ve třídě nebo na chodbě školy.

38. Navštívili vás ve škole příslušníci hasičského záchranného sboru nebo zdravotnické záchranné služby? Pokud si pamatujete, co s vámi probírali, můžete to několika slovy popsat?

Velice Vám děkuji za vyplnění dotazníku a přeji Vám pěkný zbytek dne.